

၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွက် အမျိုးသားစာပေဆု (သုတပဒေသာ-အသုံးချသိပ္ပံ) ဆုရစာအုပ်

တိရစ္ဆာန်များမှ
လူကို ကူးစက်တတ်သည့်
ရောဂါများ
 ဒေါက်တာခင်စန်းမော်

ဒုတိယအကြိမ်

ဤစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်စီတွင် ရောဂါတစ်မျိုးစီပါဝင်ပြီး

- ကူးစက်နိုင်သည့် တိရစ္ဆာန်အမျိုးအစား၊
- ရောဂါပိုး၏ သဘာဝ၊
- လူကိုကူးစက်သည့် နည်းလမ်း၊
- ရောဂါပေးနိုင်သည့် အတိုင်းအတာ၊
- တိရစ္ဆာန်၏ ရောဂါလက္ခဏာများ၊
- လူကိုကူးစက်လျှင် တွေ့ရမည့် ရောဂါလက္ခဏာများ၊
- မှတ်တမ်းသာဓကများ၊
- ကုသမှုခံယူသောအခါ သက်သာပျောက်ကင်းမှု ရှိ မရှိ နှင့်
- ကာကွယ်တားဆီးပုံများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

တွဲပြားခြားနားသော တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုးတို့မှ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနှင့် လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများအကြောင်းအား လေ့လာသိရှိထားလျှင် တိရစ္ဆာန်တွင် ရောဂါမဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ ရောဂါဖြစ်လျှင် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်ထံ ပြသ၍ ကုသမှုခံယူစေခြင်း၊ လူကို မကူးစက်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီး အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ပါဝင်သော မိသားစုဘဝကို ပျော်ရွှင်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွက် အမျိုးသားစာပေဆု
 (သုတပဒေသာ-အသုံးချသိပ္ပံ ဘာသာရပ်)
 ဆုရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့ငယ်၏ သဘောထားမှတ်ချက်

ဤစာအုပ်တွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများသည် တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုး တို့မှ နည်းလမ်း အမျိုးမျိုးဖြင့် လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ အကြောင်း၊ လူကို မကူးစက်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ပုံ၊ လူကို ကူးစက် သည့် နည်းလမ်းများ၊ ရောဂါပေးနိုင်သော အတိုင်းအတာ၊ တိရစ္ဆာန်၏ ရောဂါလက္ခဏာများ၊ လူကို ကူးစက်လျှင် တွေ့ရမည့် ရောဂါလက္ခဏာ များ စသည်တို့ကို ဖတ်ရှုနားလည်လွယ်သော အရေးအသား၊ စိတ်ဝင်စား စရာ ဓာတ်ပုံများဖြင့် ဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

တိရစ္ဆာန်များသည် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း လူတို့နှင့် နီးစပ်သော သတ္တဝါများ ဖြစ်ကြ၏။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များအဖြစ်လည်း အလွန် လက် ပွန်းတတီး နေလေ့ရှိကြ၏။ ယင်းသို့ နေကြသူများအတွက် လူတို့၏ ကျန်း မာရေးနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော တိရစ္ဆာန်ရောဂါများ ရှိနေကြောင်း၊ လူကို ကူးစက်တတ်ကြကြောင်း၊ လူကို ရောဂါကျရောက်စေနိုင်သော ရောဂါပိုး များ၏ ၆၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် တိရစ္ဆာန်များမှတစ်ဆင့် ကူးစက်သောရောဂါ ပိုးများ ဖြစ်ကြကြောင်း၊ တိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်ရောဂါများ (ဥပမာ- ခွေးရူး ရောဂါ၊ ဒေါင့်သန်းရောဂါ၊ ကြက်ငှက်တုပ်ကွေး စသည်များ) သည် လူသား တို့၏ အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သော ရောဂါများ ဖြစ်ကြ၍ အထူးသတိထားဖို့ စာရေးသူက တိုက်တွန်းထားသည်။ အသုံးချ သိပ္ပံပညာ အနေဖြင့် တိရစ္ဆာန်နှင့် နီးစပ် ပတ်သက်နေသူများအတွက် လက်တွေ့ အကျိုးပြုနိုင်သော စာအုပ် ဖြစ်ပါသည်။

□ အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန် ချစ်သူများအနေနှင့် လူတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော တိရစ္ဆာန်ရောဂါများ ရှိနေကြောင်း သတိပြု သင့်လှပါသည်။ ထိုရောဂါများကို Zoonosis ဟု ခေါ်ပြီး တိရစ္ဆာန် များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့် ဆိုသည်။ လူကို ရောဂါ ကျရောက်စေနိုင်သည့် ရောဂါပိုး (Pathogen) ၁၄၁၅ မျိုး ရှိသည့်အနက် ၆၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် တိရစ္ဆာန်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သော ရောဂါပိုးများ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်က ကြားခံ သယ်ဆောင်သူအဖြစ် ပါဝင် ပတ်သက်နေ သော ရောဂါပိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

စာရေးသူ၏ အမှာစာ မှ

□ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ချစ်သူတိုင်းသည် သန့်ရှင်းမှုကို အထူးဂရု ပြု ခြင်း၊ ကိုင်တွယ် ထိန်းသိမ်းပုံ မှန်ကန်ခြင်း၊ စည်းကမ်းစနစ် ကျန ခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေး အစီအစဉ်အတိုင်း မှန်မှန်ထိုးပေးခြင်းဖြင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များမှ ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါများကို ကာကွယ် တားဆီးထားသင့်ပေသည်။

တိရစ္ဆာန်များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ မှ

□ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ချစ်သူတိုင်းသည် သန့်ရှင်းမှုကို အထူး ဂရုပြု ခြင်း၊ ကိုင်တွယ်ထိန်းသိမ်းပုံ မှန်ကန်ခြင်း၊ စည်းကမ်းစနစ် ကျန ခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေး အစီအစဉ်အတိုင်း မှန်မှန်ထိုးပေးခြင်းဖြင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များမှ ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါများကို ကာကွယ် တားဆီးထားသင့်ပေသည်။

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူတိုင်း သတိထားသင့်သော ခွေးရှူးရောဂါ မှ

WISDOM HOUSE

စာအုပ် ၅၇

၂၀၁၂ ခုနှစ်အတွက် အမျိုးသားစာပေဆု (သုတပဒေသာ-အသုံးချသိပ္ပံ) ဆုရ

တိရစ္ဆာန်များမှ
 လူတို့ ကူးစက်တတ်သည့် ငှက်ငါးများ
 ဒေါက်တာ ခင်စန်းမော်

ဒုတိယအကြိမ်

WISDOM HOUSE

☎ ၀၉-၅၀၅-၈၅၃၃၊ ၀၁-၅၄၅၀၃၆၊ ၀၉၄၉-၂၈၈-၉၄၈။
 wisdomhouse.mm@gmail.com

ပထမအကြိမ်	ဇွန်လ၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်။
ဒုတိယအကြိမ်	ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်။
အုပ်ရေး	၅၀၀
ထုတ်ဝေသူ	ဦးမောင်မောင်
	Wisdom House စာအုပ်တိုက် (မြ-၀၀၄၇၁)
	အခန်း (၂၀၄)၊ တိုက် (၈၇၅-၈၇၆)
	လက်ဝဲမင်းဒင်လမ်း၊ မေတ္တာညွန့်ရပ်ကွက်၊
	တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။
ပုံနှိပ်သူ	ဦးတင်အောင်ကျော်၊
	စွယ်တော်ပုံနှိပ်တိုက် (မြ-၀၀၄၁၁)
	အမှတ် (၁၄၇)၊ (၅၁) လမ်း၊
	ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်။
ပျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း	လင်းဝဏ္ဏ
တည်းဖြတ်	အေးကျော်မင်း
အတွင်းအပြင်အဆင်	H. Lwin
တန်ဖိုး	၂၅၀၀ ကျပ်

၆၁၆. ၉

ခင်စန်းမော်၊ ဒေါက်တာ
 တိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါများ/ဒေါက်တာခင်စန်းမော်။
 - ရန်ကုန်၊
 Wisdom House စာအုပ်တိုက်၊ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၂၀၁၈။
 ၂၂၀ စာ၊ ၁၃ x ၂၀.၅ စင်တီ။
 (၁) တိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုကူးစက်တတ်သည့်ရောဂါများ (ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

♦ စာရေးသူ၏ အမှာစာ	က
၁။ တိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုကူးစက်တတ်သည့် ရောဂါများ	၁
၂။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူတိုင်း သတိထားသင့်သော ခွေးရူးရောဂါ	၇
၃။ အိမ်မွေးခွေးမှ ကူးစက်နိုင်သော <i>Leptospirosis</i> ရောဂါ	၁၅
၄။ လူကို ကူးစက်တတ်သော <i>Ringworm</i>	၂၁
၅။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်တတ်သော ပရိုတိုဇွာရောဂါတစ်မျိုး	၂၉
၆။ <i>Zoonosis</i> စကားဝိုင်း	၃၅
၇။ ကြောင်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ဝမ်းရောဂါ	၄၃
၈။ ကြောင်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော မျက်စိနာရောဂါ	၄၉
၉။ ကြောင်မှ လူကိုကူးစက်တတ်သော မှိုရောဂါ	၅၇
၁၀။ လူကို ကူးစက်တတ်သော ပလိပ်ရောဂါ	၆၃
၁၁။ မွှားမှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သော <i>Lyme Disease</i>	၇၁
၁၂။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုကူးစက်တတ်သော သန်ကောင်ရောဂါများ	၇၉
၁၃။ ခုခံအားနည်း ဝေဒနာရှင်များနှင့် အိမ်မွေးကိရစ္ဆာန်	၈၇
၁၄။ ယုန်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်တတ်သော <i>Rabbit Fever</i>	၉၃
၁၅။ လူကို ကူးစက်တတ်သော နွားရူးရောဂါ	၉၉

၁၆။ လူကို ကူးစက်တတ်သော ထောင့်သန်းရောဂါ	၁၀၅
၁၇။ EIA သန်းသန်း	၁၁၁
၁၈။ ဝက်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော Flu Zoonosis	၁၁၇
၁၉။ ငှက်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ကုတ်ဟီး ချောင်းဆိုးနာ	၁၂၃
၂၀။ လူကို ကူးစက်တတ်သော ကြက်/ငှက် တုပ်ကွေးရောဂါ	၁၂၉
၂၁။ လူကို ကူးစက်တတ်သော LEISHMANIASIS	၁၃၅
၂၂။ တိရစ္ဆာန်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ဆားစ် (SARS) ရောဂါ	၁၄၁
၂၃။ လူကို ကူးစက်တတ်သော Q Fever	၁၄၇
၂၄။ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်များတွင် ဖြစ်ပွားတတ်သော တီဘီရောဂါ	၁၅၃
၂၅။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူများ သိထားသင့်သော အခြေခံအချက်များ	၁၅၉

ဒေါက်တာခင်စန်းမော်

အဖ ဦးခင်မြင့်၊ အမိ ဒေါ်စန်းစန်းကြည်တို့မှ ၂-၁၀-၁၉၆၂ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် မွေးမြူရေးဆိုင်ရာ ဆေးတက္ကသိုလ် (ရေဆင်း) မှ B.VS ဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။ ဟောင်ကောင်တွင် အဆင့်မြင့် ဆေးပညာနှင့် ခွဲစိတ်ပညာ သင်ယူခဲ့သည်။

၁၉၈၁ ခုနှစ် ဒေသကောလိပ်ကျောင်းသူဘဝတွင်ပင် စာပေများ စတင် ရေးသား ခဲ့သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တူဒေးစာအုပ်တိုက်မှ 'အိမ်မွေးခွေး ပြုစုစောင့်ရှောက်နည်း' စာအုပ် စတင် ထွက်ရှိသည်။ ကြည်လင်နှင့် အမည်ဖြင့် ရေးသားသော မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထု တိုများအနက် တချို့ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် 'နှင်းဆီရိုင်းတောကို ဖြတ်သန်းခြင်း' အမည် ဖြင့် ဝတ္ထုတိုပေါင်းချုပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် Wisdom House စာအုပ် တိုက်မှ ထုတ်ဝေသော 'တိရစ္ဆာန်များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ' စာအုပ် ဖြင့် အမျိုးသားစာပေဆု (အသုံးချသိပ္ပံ) ရရှိခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွက် ဆရာဝန် တင်ရွှေ စာပေဆုကို 'အိမ်မွေးအချစ်တော်များ' စာအုပ်ဖြင့်လည်း ရရှိခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဆောင်းပါး ၁၀၀၀ ကျော်၊ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုပညာရပ် ၁၁ အုပ်၊ စီမံခန့်ခွဲရေးပညာ ဘာသာပြန် လေးအုပ်၊ ကျန်းမာရေးပညာ သုံးအုပ်၊ ဝတ္ထုတိုပေါင်းချုပ် တစ်အုပ်တို့ ရေးသား ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာအမျိုးသမီးများနေ့ အခမ်းအနား၌ ထူးချွန်အမျိုးသမီးဆု၊ လှိုင်မြို့နယ်မှ ချီးမြှင့်သော ရွှေစံအိမ်စာပေဆုတို့ ရရှိခဲ့သည်။ ဘွဲ့ရပြီးသည်မှ ဖွင့်လှစ် ခဲ့သော ကိုယ်ပိုင်ဆေးခန်း ('မိုး' တိရစ္ဆာန်ကုဆေးခန်း၊ အလုံ) တွင် ကုသခြင်း၊ ခွဲစိတ် ခြင်းများအပြင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဟောပြောခြင်း၊ သုတေသနစာတမ်းများ တင်သွင်း ဖတ်ကြားခြင်းနှင့် စာပေဟောပြောပွဲများတွင် ဟောပြောပေးခြင်းများပြုလုပ်သည်။ ထို့ပြင် MIE ကုမ္ပဏီ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ရန်ကုန်မြို့၊ လှိုင်မြို့နယ်၊ (၁၆) ရပ်ကွက်၊ မာလာမြိုင် (၅) လမ်းတွင် နေထိုင်လျက် ရှိသည်။

အမည်ရင်း ဒေါက်တာခင်စန်းမော် ဖြစ်သည်။

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

အတိတ်ကို ပြန်တွေးကြည့်လျှင် ပထမဆုံး ဆေးကုသရသည့် အတွေ့အကြုံက အိမ်တစ်အိမ်တည်းမှ ခွေးမ နှစ်ကောင်ကို ဗိုက်ခွဲ မွေးဖွားပေးရသော ကျွန်ုပ် ဖြစ်လေသည်။ ထိုနေ့သည် နောက်ဆုံးနှစ် အပိုင်း (ခ) စာမေးပွဲ အောင်စာရင်းထွက်ပြီး ၁၅ ရက်မြောက်နေ့ ဖြစ်သလို ဆေးကုသည့် လမ်းကြောင်းပေါ်မှာ သန်းခေါင်မရွေး နေ့ညမဟူ လျှောက်လှမ်းခဲ့သည့် ခြေလှမ်းပေါင်းများစွာတို့၏ အစခြေလှမ်းလည်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ဆေးခန်းထိုင်သည့် သက်တမ်းတစ်လျှောက်တွင် အများဆုံး လာပြသော တိရစ္ဆာန်တို့မှာ ခွေးနှင့်ကြောင် ဖြစ်ကြသည်။ မွေးမြူရေး တိရစ္ဆာန်များအဖြစ် နွား၊ မြင်း၊ ဝက်၊ ဆိတ်နှင့် သိုးတို့ကို ကုသရသည်။ ထို့ပြင် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များဖြစ်ကြသော ယုန်၊ ပူး၊ ကြွက်၊ ဟမ်စတာ၊ ကြက်၊ ဘဲ၊ ဘဲငန်း၊ ကြက်တူရွေး၊ ကြက်တော၊ သာလီကာ၊ မျောက်နှင့် ငါးတို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ထူးထူးခြားခြား တိရစ္ဆာန်များ အနေနှင့် စပါးကြီးမြွေ၊ ကျား၊ ကျားသစ်၊ တောကြောင်၊ ဝက်ဝံ၊ သိန်းငှက်၊ စွန်၊ ကျီးကန်း၊ ခို၊ ဒီးဒုတ်၊ ဇီးကွက်၊ ကြိုးကြာ၊ လိပ်တို့ကို ကုသရသည့်အပြင် မကြာသေးမီ အချိန်က ခေတ်စားလိုက်သော တောက်တဲ့များပင် ပါဝင်လေသည်။ တိရစ္ဆာန် အများစုက အိမ်မွေးအချစ်တော် တိရစ္ဆာန်များ ဖြစ်ကြပြီး အနည်းစုမှာ ခရီးသွားဟန်လွဲ ကြင်နာသနားသော စိတ်အခံဖြင့် ကုပေးကြခြင်း ဖြစ်သည်။

mgyoe.com

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ချစ်သူများအနက် အချို့က ချစ်ရုံသာ ချစ် တတ်ပြီး စနစ်တကျ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှု မလုပ်တတ်ကြပေ။ အချို့ က သူတို့၏ ကလေးများ အလိုကျ မွေးမြူခွင့်ပေးခြင်းသာ ဖြစ်သော ကြောင့် တိရစ္ဆာန်နှင့် ပတ်သက်သမျှ သိသင့် သိထိုက်သော အကြောင်းအရာများ (ဥပမာ- မြိုင်ပေါ်ခြင်း၊ သားစပ်ခြင်း၊ သန္ဓေ ဆောင် ကာလ စသည်) ကို မသိရုံမက မကျန်းမာသော လက္ခဏာ များကိုလည်း သတိမပြုမိကြ။ အချို့က အနည်းအကျဉ်းသာ သိရှိကြ သည်။ အချို့က မှားယွင်းသော အယူအဆများကို လက်ခံထား တတ်သည်။

သို့သော် အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန် ချစ်သူများအနေနှင့် လူတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ဆက်နွှယ်နေသော တိရစ္ဆာန်ရောဂါများ ရှိနေ ကြောင်း သတိပြုသင့်လှပါသည်။ ထိုရောဂါများကို Zoonosis ဟု ခေါ်ပြီး တိရစ္ဆာန်များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည်။

လူကို ရောဂါကျစရာကစေနိုင်သည့် ရောဂါပိုး (Pathogen) ၁၄၁၅ မျိုး ရှိသည့်အနက် ၆၁ ရာခိုင်နှုန်းသည် တိရစ္ဆာန်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သော ရောဂါပိုးများ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်က ကြားခံ သယ် ဆောင်သူအဖြစ် ပါဝင် ပတ်သက်နေသော ရောဂါပိုးများ ဖြစ် ကြသည်။

အထူးသဖြင့် ခွေးရူးရောဂါကဲ့သို့ ရောဂါမျိုးသည် တိရစ္ဆာန်မှ လူကို ကူးစက်ပါက ကုရာနတ္ထိ ဆေးမရှိဘဲ အသက်အန္တရာယ် ကျ ရောက်စေသော ရောဂါမျိုး ဖြစ်သဖြင့် ပေါ့ပေါ့ဆဆ သဘောမထား မိရန် အရေးကြီးလှသည်။

ထို့ပြင် ထောင့်သန်းရောဂါနှင့် Tularemia ရောဂါတို့ လူကို ကူးစက်လျှင် လူ့အသက် ဆုံးရှုံးစေနိုင်သည်။ မကြာသေးမီ နှစ်များ အတွင်းက ရုတ်တရက် ဖြစ်ပွားသော ဆားစ် (SARS) ရောဂါနှင့် ကြက်ငှက်တုပ်ကွေး ရောဂါတို့သည်လည်း လူသားတို့၏ အသက် ပေါင်း များစွာကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သော Zoonosis ရောဂါများ ဖြစ်ကြ သောကြောင့် တစ်ကမ္ဘာလုံး တပ်လှန်နှိုးဆော်ကာ ရောဂါ မပြန့်ပွား အောင် ထိန်းချုပ်ခဲ့ရသည်။

ဤစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါးများသည် ဒီဃာယု ကျန်းမာရေး မဂ္ဂဇင်းနှင့် Health For All ကျန်းမာရေးနှင့် အလှအပရေးရာ မဂ္ဂဇင်း

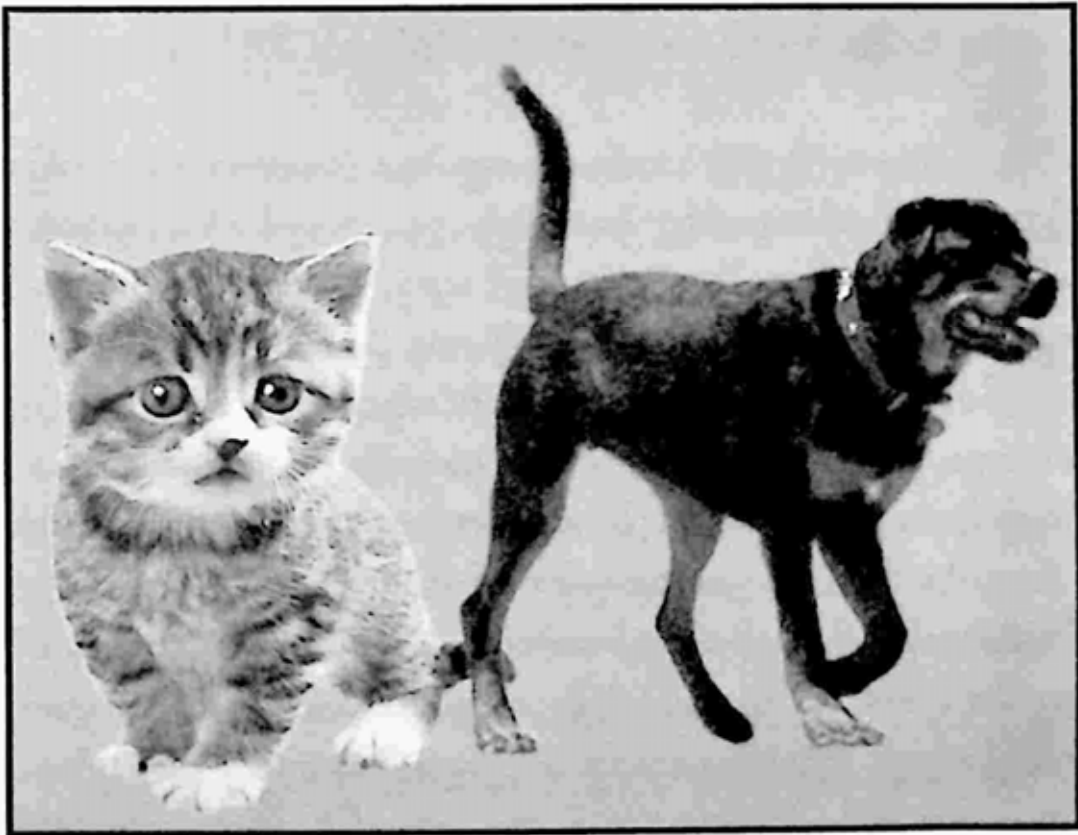
တို့တွင် အစဉ်တစိုက် ဖော်ပြခဲ့သော *Zoonosis* ဆောင်းပါးများ ဖြစ်ကြသည်။ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်စီတွင် ရောဂါတစ်ခုစီ ပါဝင်ပြီး ကူးစက်နိုင်သည့် တိရစ္ဆာန်အမျိုးအစား၊ ရောဂါပိုး၏သဘာဝ၊ လူကို ကူးစက်သည့် နည်းလမ်း၊ ရောဂါ ပေးနိုင်သည့် အတိုင်းအတာ၊ တိရစ္ဆာန်၏ ရောဂါလက္ခဏာများ၊ လူကို ကူးစက်လျှင် တွေ့ရမည့် ရောဂါလက္ခဏာများ၊ မှတ်တမ်းသာဓကများ၊ ကုသမှု ခံယူသော အခါ သက်သာ ပျောက်ကင်းမှု ရှိ မရှိနှင့် ကာကွယ်တားဆီးပုံများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ကွဲပြားခြားနားသော တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုးတို့မှ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး နှင့် လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများအကြောင်းတို့ကို လေ့လာ သိရှိထားလျှင် တိရစ္ဆာန်မှာ ရောဂါမဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ် ခြင်း၊ ရောဂါဖြစ်လျှင် တိရစ္ဆာန် ဆေးကုဆရာဝန်ထံ ပြသပြီး ကုသမှု ခံယူစေခြင်း၊ လူကို မကူးစက်အောင် ကြိုတင် ကာကွယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ သို့မှသာ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ပါဝင်သော မိသားစု ဘဝကို ပျော်ရွှင်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ဒီယာယုမဂ္ဂဇင်းတွင် ဤဆောင်းပါးများ ရေးသားရန် အကြံပြု တိုက်တွန်းခဲ့သော *TODAY* စာပေမှ အယ်ဒီတာချုပ် ဒေါက်တာ သာထွန်းဦး၊ *Health For All* မဂ္ဂဇင်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြပေးခဲ့ သော ရှင်မတောင်စာပေမှ တာဝန်ခံ အယ်ဒီတာ ကိုမျိုးဆင့်နှင့် ဆောင်းပါးများကို စုစည်း၍ လုံးချင်းစာအုပ်အဖြစ် စီစဉ်ပေးခဲ့သော *Wisdom House* စာပေမှ ဆရာကြည်ရွှန်းတို့ကို ကျေးဇူး အထူး တင်ရှိပါကြောင်း။

ဒေါက်တာခင်စန်းမော်
၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၅ ရက်။

တိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုထူးစက်တတ်သည့် ငှက်ဂါများ

တိရစ္ဆာန်များမှ လူကိုကူးစက်တတ်သည့် ရောဂါများ

တိရစ္ဆာန်များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သည့် ရောဂါများ (Zoonoses) အများအပြား ရှိသည့်အနက် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များသည် လူနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ(အထူးသဖြင့် ခွေးနှင့် ကြောင်)မှ ရောဂါ ကူးစက်ရန် အခွင့်အလမ်း ပိုများသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

မိတ်ဆွေတစ်ဦး၏ သမီးကလေးမှာ ချောင်းဆိုးရင်ကျပ်ရောဂါ စွဲကပ်သဖြင့် ဆေးကုသမှု ခံယူရပါသည်။ ပဋိဇီဝဆေး အမျိုးမျိုး၊ ချောင်းဆိုးပျောက်ဆေး အမျိုးမျိုး သောက်သုံးသော်လည်း ခေတ္တခဏသာ သက်သာပြီး ချောင်းဆိုးမြဲ ဆိုးနေပါသည်။ ဓာတ်ခွဲစမ်းသပ်မှုများ စစ်ဆေးရသည်ဟု ကြားသိရသဖြင့် “သမီးက ကြောင်တွေကို သိပ်ချစ်တတ်တဲ့အကြောင်း ဆရာဝန်ကို ပြောပြပါ” ဟု မိဘများကို အကြံပေးရပါသည်။ ထိုသမီးကလေးသည် ကြောင်များကို အလွန်ချစ်သူ တစ်ဦး ဖြစ်လေသည်။ ကြောင်များကို ဆေးခန်း လာပြသည့်အခါ တယုတယ ပွေ့ပွေ့ပိုက်ပိုက်နှင့် နမ်းရှုပ်နေတတ်သဖြင့် ဤသို့ မပြုလုပ်သင့်ကြောင်း ရှင်းပြ၍ တားမြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ကျွန်မ ထင်မြင်ယူဆသည့်အတိုင်းပင် ဆရာဝန်ကြီးက ထိုကလေးကို ကြောင်များနှင့် ခွဲနေခိုင်းပါသည်။

မိဘများ အလစ်တွင် ထိုသမီးကလေးသည် ကြောင်များကို အိပ်ရာထဲ ခေါ်သိပ်ရာမှ ကြောင်အမွေးများ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းထဲဝင်ပြီး လေပြွန်ရောင် ရောဂါ (Allergic Bronchitis) ဖြစ်ပွား၍ ချောင်းဆိုးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကလေး၏အိပ်ရာကို မိဘများက သန့်ရှင်းရေး လုပ်ပေးသောအခါ ကြောင်

အမွေး များစွာ ကပ်နေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ဆရာဝန် ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း အိပ်ခန်း၊ အိပ်ရာ ပြောင်းလဲပေးခြင်း၊ ကြောင်များနှင့် ခွဲနေခိုင်းခြင်း၊ သန့်ရှင်းရေးကို ဂရုပြု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စနစ်တကျ ဆေးကုသမှု ခံယူခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လိုက်မှသာ ထိုကလေး၏ ချောင်းဆိုးရင်ကျပ်ရောဂါ သက်သာ ပျောက်ကင်းသွားလေသည်။

ခွေးနှင့် ကြောင်များကို နမ်းရှုပ်ခြင်း၊ လူနှင့်အတူ အိပ်စေခြင်းဖြင့် လူ၏ နှာခေါင်းနှင့် ပါးစပ်ထဲသို့ အမွေးများ ဝင်ရောက်စေနိုင်သည်။ ခွေး၊ ကြောင်များ ထံမှ ရောဂါပိုးများ၊ ဘက်တီးရီးယား၊ ဝိုင်းရပ်စ်များ ကူးစက်စေနိုင်သည်။ ခွေးထံမှ *Streptococcus* ခေါ် ဘက်တီးရီးယား ကူးစက်ခြင်း ခံရသဖြင့် ကလေးများတွင် လည်ပင်းနာခြင်း၊ အာသီးရောင်ခြင်း(*Sore throat*) ဖြစ်တတ်ပေသည်။ ထိုရောဂါ ဖြစ်၍ ဆေးကုသမှု ခံယူနေစဉ် ကလေးကို ခွေး၊ ကြောင်များနှင့် ခွဲထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

လေပြွန်ရောင်ရောဂါ(*Allergic bronchitis*) ဖြစ်လျှင် ချောင်းဆိုးခြင်း၊ ရင်ကျပ်ခြင်း၊ မောပန်းခြင်း၊ အားနည်းခြင်းတို့ ဖြစ်တတ်သည်။

ဤရောဂါများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် -

- ◆ ခွေး၊ ကြောင်များကို နမ်းရှုပ်ခြင်းအား တားမြစ်ပါ။
- ◆ တိရစ္ဆာန်တို့နှင့်အတူ အိပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။
- ◆ တိရစ္ဆာန်များကို ကိုင်တွယ်ပြီးတိုင်း လက်ကို သေချာစွာ ဆေးကြောပါ။
- ◆ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို သန့်ရှင်း သပ်ရပ်အောင် *Grooming* ပြုလုပ်သည့်အခါ သင့်နှာခေါင်းနှင့် ပါးစပ်ကို အဝတ်စည်းထားပါ။
- ◆ အိမ်ထဲရှိ ခွေး၊ ကြောင်အမွေးများကို စနစ်တကျ ရှင်းလင်း ဖယ်ရှားပါ။
- ◆ သန့်ရှင်းရေးကို အထူးဂရုပြု ဆောင်ရွက်ပါ။

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ သူငယ်ချင်းတစ်ဦး၏ အိမ်တွင် ကြောင် ၁၀ ကောင်ခန့် ရှိပါသည်။ တစ်နေ့ ထိုသူငယ်ချင်းအိမ်သို့ ကျွန်မ ရောက်ရှိသွားစဉ် မိသားစု ထမင်းစားနေချိန်နှင့် ကြိုကြိုက်၍ ဧည့်ခန်းမှာ ထိုင်စောင့်နေလိုက်သည်။ ဧည့်ခန်းနှင့် ထမင်းစားခန်းကို မှန်အကြည်များဖြင့် ကာရံထားသည် ဖြစ်ရာ အတွင်းကို လှမ်းမြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအခါ ထမင်းစားပွဲပေါ်ရှိ ပန်းကန်များ အကြားတွင် ကြောင် ငါးကောင် ထိုင်နေသည်ကို အံ့ဩစွာ တွေ့ရှိရသည်။ သူငယ်ချင်းက ထမင်းစားနေရင်း ကျွန်မဘက်သို့ လှည့်ပြီး စကားပြောလိုက်သော

အချိန်၌ သူ့ပန်းကန်အတွင်းမှ ငါးကြော် တစ်ကောင်ကို အနီးဆုံး ကြောင်က ဆွဲယူပြီး ခုန်ဆင်းသွားလေတော့သည်။ ကျန် မိသားစုဝင်များက ထိုအဖြစ်ကို ရယ်မောကြကာ သူတို့ပန်းကန်ထဲမှ ထမင်းဟင်းများကို စားပွဲ ဘေးရှိ ကြောင်ကို ချကျွေးလိုက်၊ စားပွဲအောက်က ကြောင်များကို ချကျွေးလိုက်နှင့် စည်းကမ်းမဲ့သော အပြုအမူများကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါသည်။

ထိုအပြုအမူများမှာ သာမန်အားဖြင့် တိရစ္ဆာန်များကို ချစ်ခင်ကြင်နာသည်ဟု ထင်ရသော်လည်း အမှန်စင်စစ် သန့်ရှင်းမှု မရှိသော၊ စည်းကမ်းမဲ့သော အပြုအမူများသာ ဖြစ်သည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို အစာခွက်၊ ရေခွက် သီးသန့် ထားပေးရန် လိုသည်။ စနစ်တကျ အစီအစဉ် ဆွဲပြီး ကျွေးသင့်သည်။

အချို့သောသူများသည် ကလေးငယ်ကို ခွေးနှင့် ဆော့ကစားစေခြင်းမျိုး ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ မသိ နားမလည်သေးသည့် ကလေးငယ်က ခွေးကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်း၊ ဆွဲထားခြင်းကြောင့် ခွေးက ပြန်ကိုက်မိ၊ ကုတ်ခြစ်မိသော အခါ မိဘများ မျက်ကလဲဆန်ပျာ ဖြစ်ရတော့သည်။ ခွေးကို ခွေးရူးရောဂါ ကာကွယ်ဆေး ထိုးပြီးသား ဖြစ်သော်လည်း ကလေးကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် လို၊ မလို စိုးရိမ်ပူပန်ရပေသည်။ ခွေးကို ခွေးရူးရောဂါ ကာကွယ်ဆေး မထိုးရသေးပါက အကိုက်ခံရသော ကလေးအတွက် သောက ပရိဒေဝမီး တောက်လောင်ရတော့သည်။

ခွေး၊ ကြောင်များက ကုတ်ခြင်း၊ ကိုက်ခြင်း ခံရလျှင် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်နှင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဆရာဝန်နှင့် သော်လည်းကောင်း သေချာစွာ တိုင်ပင် ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။

အကိုက်ခံရသော အနာ၊ အကုတ်ခံရသော အနာများမှ တစ်ဆင့် *Pasteurella multocida* ၊ *Pasteurella pneumotropica* ၊ *Streptococcus* ဘက်တီးရီးယားများနှင့် မေးခိုင်ပိုး(*Tetanus*)တို့ ဝင်ရောက်နိုင်သဖြင့် ဆရာဝန်ထံ ချက်ချင်း သွားပြပါ။ ဆရာဝန်သည် အနာကျက်အောင် ပဋိဇီဝဆေးများ တိုက်ကျွေးခြင်း၊ ပဋိဇီဝဆေးများ ထိုးပေးခြင်း၊ မေးခိုင်ကာကွယ်ဆေး ထိုးပေးခြင်းများကို လိုအပ်သလို ကုသပေးပါလိမ့်မည်။

ထိုဘက်တီးရီးယားများထက် ခွေးရူးရောဂါ ဗိုင်းရပ်စ်ပိုး မဝင်ရောက်ရန် အလွန် အရေးကြီးပေသည်။ ခွေးရူးရောဂါသည် ဗိုင်းရပ်စ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဦးနှောက်ရောင်ရောဂါ ဖြစ်ပြီး ရောဂါကူးစက်ခံရသော သွေးနွေးသတ္တဝါအားလုံး

ကို သေဆုံးစေနိုင်လေသည်။ အထူးသဖြင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ခွေးနှင့် ကြောင် များမှတစ်ဆင့် လူကို ကူးစက်ပြီး အသက်ဆုံးရှုံးနိုင်စေသော ရောဂါ ဖြစ်သည်။

ခွေးတွင် ပုံစံ နှစ်မျိုး တွေ့ရသည်။ ခွေးရူးရောဂါကို အစပိုင်းတွင် မည်သူမျှ သတိမထားမိတတ်ပေ။ ပထမဆုံး ခွေး၏အမူအရာ ပြောင်းလဲလာမည်၊ သူန် မှုန်လာမည်၊ စိတ်တိုလာမည်။ အမှောင် သို့မဟုတ် ချောင်ထဲ၌ ပုန်းအောင်း နေတတ်သည်။ အရေပြား ယားယံလာတတ်သည်။ အမူအရာ ပြောင်းလဲရာ တွင် ဆူညံဖျတ်လတ်စွာ နေတတ်သော ခွေး ဖြစ်ပါက တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက် ထိုင်းမှိုင်းသွားမည်။ မူလက ငြိမ်သက်အေးဆေးသော ခွေး ဖြစ်ပါက ရန်လို လာမည်။ ရန်လို တိုက်ခိုက်တတ်သောပုံစံ(*Furious Form*)တွင် ခွေးသည် အစာ လုံးဝ မစားနိုင်၊ လျှာ မလှုပ် ရှားနိုင်သောကြောင့် ရေလည်း မသောက် နိုင်ပေ။ သို့သော် ခွေးသည် အစာ မဟုတ်သည့် ကောက်ရိုး၊ ကျောက်ခဲ၊ သစ် သား၊ မီးသွေး၊ ကော်ဇော၊ အင်္ဂတေ စသည်တို့ကို ကိုက်လိမ့်မည်။ ကြိုးချည် မထားသော ခွေး ဖြစ်ပါက တစ်ဟုန်ထိုး ထွက်ပြေးပြီး လမ်းတစ်လျှောက်ရှိ ခွေး၊ ကြောင်၊ လူတို့ကို ကိုက်မည်။ မျက်လုံး ကြောင်နေပြီး မျက်စိသူငယ်အိမ် ကျယ်နေမည်။ ရောဂါ ပြင်းထန်လာပြီး အကြောဆွဲ၍တက်ရာမှ သေဆုံးခြင်း သို့ ရောက်ရသည်။

အကြောသေ၍ ချည်နဲ့သောပုံစံ(*Paralytic Form*)တွင် အောက်မေးရိုးနှင့် နောက်ခြေများ မလှုပ်ရှားနိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် လမ်းမလျှောက်နိုင်ဘဲ မကြာ ခဏ လဲကျမည်။ အောက်မေးရိုး တွဲလောင်းကျနေပြီး လျှာတန်းလန်း ဖြစ်နေ မည်။ သွားရည်တများများ ကျနေသည့် ပုံစံမျိုးကို တွေ့ရမည်။

ကြောင်များမှာမူ *Furious Form* သည် ထင်ရှားသည်။ ရန်လို တိုက်ခိုက် မှု ပိုပြင်းထန်သည်။ ကြောင်တွင် ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်လာပါက တခြားတိရစ္ဆာန် များနှင့် လူများကို တိုက်ခိုက်တတ်သည်။ လက်သည်း၊ ခြေသည်းများနှင့်လည်း ကုတ်ခြစ်တတ်သည်။ ရောဂါလက္ခဏာ မသိလိုက်ရဘဲ အချိန်တိုတိုအတွင်း သေဆုံးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်နေသော ခွေး၊ ကြောင်တို့၏ သွားရည်ထဲတွင် ဝိုင်းရပ်စ် များ ပါရှိသည်။ ထို ခွေး၊ ကြောင်တို့က လူကို ကိုက်မိလျှင် အကိုက်ခံရသော အနာထဲသို့ သွားရည်ထဲမှ ဝိုင်းရပ်စ်များ ဝင်ခြင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကုတ်ခြစ်ခံရသော အနာ နေရာကို သွားရည်များ ထိတွေ့ခြင်းဖြင့် သော် လည်းကောင်း ရောဂါ ကူးစက်စေသည်။ ခန္ဓာကိုယ်ထဲသို့ ရောက်သွားသော

ဗိုင်းရပ်စ်သည် နပ်ကြောများမှတစ်ဆင့် ဦးနှောက်တစ်သျှူးများနှင့် တံတွေး ဂလင်းများဆီသို့ ဝင်ရောက်သွားသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဗိုင်းရပ်စ်သည် ခန္ဓာ ကိုယ်ရှိ တစ်သျှူးတိုင်းသို့ ရောက်သွားသည်။

ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်ပွားနေသော ခွေး သို့မဟုတ် ကြောင် သို့မဟုတ် လူ၏ တစ်သျှူးနှင့် ခန္ဓာကိုယ်မှ အရည်များသည် ဗိုင်းရပ်စ်များ ပါရှိနေသဖြင့် ရောဂါ ကူးစက်နိုင်သောကြောင့် ထိကိုင်ခြင်း မပြုမိအောင် သတိကြီးစွာ ထားရမည်။

ကိုက်သော ခွေးသည် ခွေးရူး ဖြစ်သည်ဟု သံသယရှိပါက သို့မဟုတ် ခွေးရူးရောဂါ ကာကွယ်ဆေး မထိုးထားပါက အကိုက်ခံရသော လူကို ၇၂ နာရီအတွင်း(သုံးရက်အတွင်း) ခွေးရူးရောဂါကာကွယ်ဆေး ထိုးပေးရန် လိုအပ် သည်။ ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်ပွားလျှင် ကုရာနတ္ထိ ဆေးမရှိသောကြောင့် ဤရောဂါ ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် -

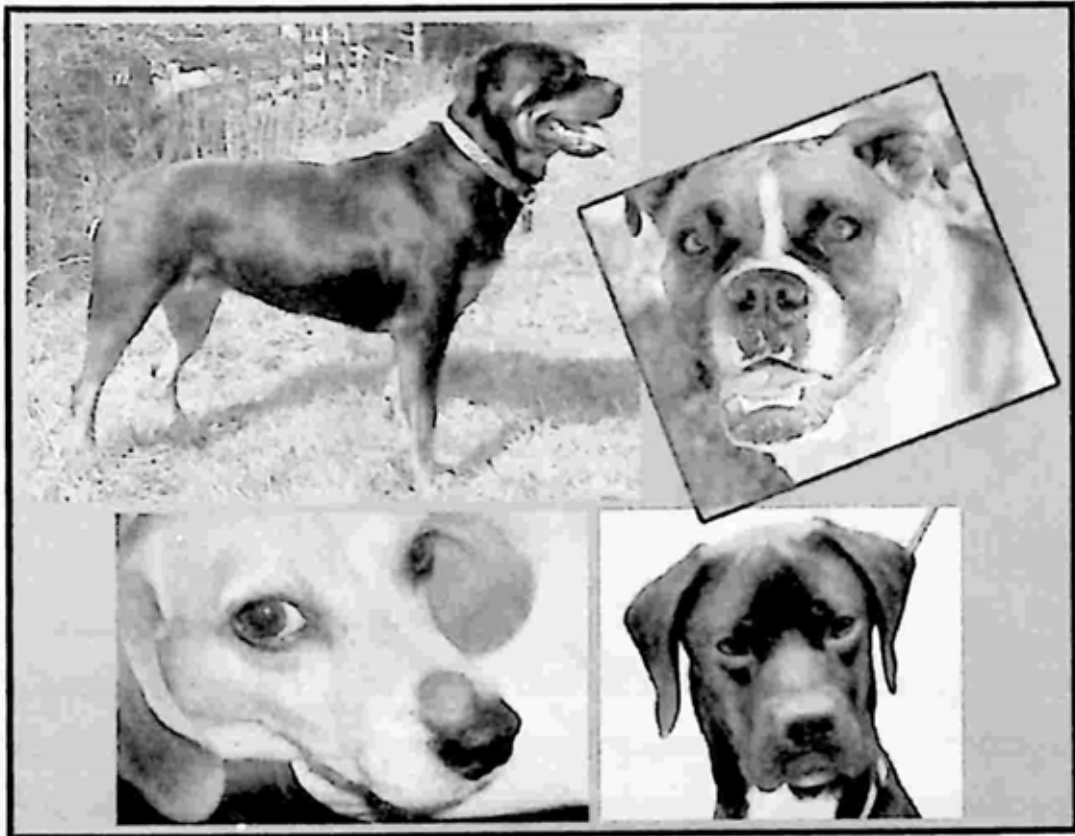
- ◆ သင့်ခွေးကို ခွေးရူးကာကွယ်ဆေး မှန်မှန်ထိုးပါ။
- ◆ ခွေးကိုက်ခံရလျှင် ဆရာဝန်နှင့် ချက်ချင်း ပြသစစ်ဆေးပါ။
- ◆ ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်သည်ဟု သံသယရှိသော ခွေး၊ ကြောင်တို့ကို အကာ အကွယ်မဲ့သော လက်များဖြင့် လုံးဝ မထိမကိုင်ပါနှင့်။
- ◆ ဆရာဝန် ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း တိကျစွာ လိုက်နာပါ ဟု အကြံပေးလို ပါသည်။

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို ချစ်နိုင်ပါသည်။ ကြင်နာစွာ စောင့်ရှောက် မွေး မြူနိုင်ပါသည်။ တချို့သောသူများသည် ကျန်းမာရေး ဗဟုသုတ ပြည့်စုံသော ကြောင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် အကောင် ၂၀-၃၀ ခန့်ကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်း မွေးမြူထားကြသည်ကို တွေ့ဖူးပါသည်။

ထို့ကြောင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ချစ်သူတိုင်းသည် သန့်ရှင်းမှုကို အထူးဂရုပြု ခြင်း၊ ကိုင်တွယ် ထိန်းသိမ်းပုံ မှန်ကန်ခြင်း၊ စည်းကမ်းစနစ် ကျနခြင်း၊ ကာကွယ် ဆေး အစီအစဉ်အတိုင်း မှန်မှန်ထိုးပေးခြင်းဖြင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များမှ ကူး စက်နိုင်သော ရောဂါများကို ကာကွယ် တားဆီးထားသင့်ပေသည်။

ဒီဃာယုမဂ္ဂဇင်း၊ အတွဲ ၁၊ အမှတ် ၁၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၀၁ ခုနှစ်။

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူတိုင်း သတိထားသင့်သော မွေးရူးဇရာဂါ

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူတိုင်း သတိထားသင့်သော ခွေးရူးရောဂါ

တစ်နေ့တွင် ကျွန်မထံ မိတ်ဆွေတစ်ဦးက ဖုန်းဆက်ပြီး မေးမြန်းပါသည်။
 “ဆရာမရေ . . . ကျွန်တော့်သမီးလေး ခွေးကိုက်ခံရလို့ အဲဒါ ကလေးကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးရမလား၊ မထိုးဘဲ နေရမလား တိုင်ပင်ချင်လို့ပါ”
 “ဘယ်နေ့က အကိုက်ခံရတာလဲ၊ ကလေးက ဘယ်အရွယ်လဲ”
 “ဒီမနက်ခင်းမှာ အကိုက်ခံရတာပါ၊ ကလေးက ရှစ်နှစ်သမီးပါ”
 “ခွေးကရော အိမ်က ခွေးလား၊ လမ်းဘေး ခွေးလား”
 “ခွေးက ကျွန်တော့်အိမ်က ခွေးပါ၊ ကာကွယ်ဆေး ထိုးပြီးသားပါ”
 “ဒါဆိုရင် အကိုက်ခံရတဲ့ ကလေးရယ်၊ ကိုက်တဲ့ ခွေးရယ်၊ ဆေးထိုးထား တဲ့ မှတ်တမ်းတွေရယ် အားလုံး ယူပြီး ဆေးခန်းကိုသာ လာခဲ့ပါ”
 ဖုန်းဆက်ပြီး မကြာမီ ထိုမိတ်ဆွေနှင့်အတူ သမီးကလေးနှင့် ခွေးကလေးပါ ရောက်ရှိလာသည်။ သမီးကလေးက အသက်ရှစ်နှစ် ပြည့်ပြီးပြီဟု သိရပါသည်။ ခွေးကိုက်ခံရသော ဒဏ်ရာက မျက်နှာပေါ်မှာ။ မျက်လုံး အောက်ဘက်ရှိ ပါးဖောင်းဖောင်းလေးပေါ်တွင် တစ်ချက်၊ နှာခေါင်းဘေးနားမှာ တစ်ချက်။ ဒဏ်ရာက ချွန်ပြီး နက်သည်။ ကလေး၏ အသား ဖြူဖြူနုနုမှာ သွေးစို့၍ ရောင်ကိုင်းနေသည်။

ခွေးကလေးက *Shitzu Terrier* အမျိုးအစား ဖြစ်ပြီး အသက် လေးလခွဲခန့် ရှိပြီ။ ခွေးရူးကာကွယ်ဆေးကို အသက်သုံးလတွင် ထိုးထားပြီးပြီ။ အခြားရောဂါများ ဖြစ်သည့် ခွေးကျောက်ရောဂါ၊ သွေးဝမ်းရောဂါ ကာကွယ်ဆေးများ

လည်း ထိုးထားသည်။ ခွေးက ကျန်းမာ လန်းဆန်းနေသည်။ အစာ စားသည်၊ ဆော့သည်၊ တိုက်ခန်းမှာ မွေးမြူထားသော ခွေး ဖြစ်ပြီး အခြား ခွေးများနှင့် လုံးဝ ထိတွေ့မှု မရှိ။ အိမ်တွင် ကြောင်လည်း မရှိဟု သိရှိရသည်။ ခွေးကလေး သည် သွားစွယ် လဲသည့်အရွယ် ဖြစ်ပြီး အလွန် ကိုက်ချင်သည်။

“ခွေးက သမီးလေးကို ဆော့နေရင်း ကိုက်တာလား၊ ရိုက်လိုက်မိလို့ နာ ပြီး ကိုက်တာလား။”

“သမီးက ခွေးကို အမြဲ အစာကျွေးရတယ်လေ၊ သူ မွေးချင်လို့ ဝယ်ပေးထား တာ ဆိုတော့ ခွေးရဲ့တာဝန်ကို သူပဲ ယူရမှာပေါ့၊ ခွေးက အစာ စားနေတုန်း သမီးက အစာခွက်ကို သွားဆွဲလို့ မျက်နှာကို ကိုက်လိုက်တာ၊ ခါတိုင်းလည်း ခွေးက သူနဲ့ပဲ အိပ်ပါတယ်၊ အခုမှ ဘာလို့ ကိုက်တာလဲ မသိဘူး ဆရာမ”

ကလေးအများစုသည် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ကို ချစ်ကြသည်။ မိဘများက လည်း ကလေးများကို အလိုလိုက်ပြီး ခွေး၊ ကြောင်များကို မွေးမြူစေသည်။

အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန် မွေးရာတွင် မှန် ကန်သော ပြုစု စောင့်ရှောက်ခြင်း က အရေးကြီးပါ သည်။ ခွေးကို ပြု စု စောင့်ရှောက် ရန် တာဝန်ကို ငယ်ရွယ် နုနယ် သော ကလေး အား လုံးလုံးလျား

လျား လွှဲအပ်ထားခြင်းမှာ အလွန်မှားယွင်းပါသည်။

အစာကျွေးခြင်း၊ ထိန်းကျောင်းခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်း၊ သန့်ရှင်းသပ်ရပ်အောင် ပြုလုပ်ပေးခြင်းတို့ကို လူကြီးကသာ စနစ်တကျ ဦးဆောင်ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ခွေးကို ကလေးနှင့်အတူ သိပ်ခြင်းမှာလည်း မှားယွင်းသည်။ ခွေး၏အမွေးများ ကို ရှုရှိုက်မိခြင်းကြောင့် အသက်ရှူ လမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ရောဂါများ ရတတ် သည်။ ထို့ပြင် ခန္ဓာပြင်ပ ကပ်ပါးကောင်နှင့် သန်ကောင်ရောဂါများ ကူးစက်စေ နိုင်သည်။ ကလေးက ခွေးကို ကောင်းစွာ မချီတတ်၍ လွတ်ကျလျှင် နာကျင်မှု

ကြောင့် ခွေးက ရန်လိုပေလိမ့်မည်။ တချို့ ကလေးများက ခွေးကို မျက်နှာနားမှာ ကပ်ပြီး ချီထားခြင်းကြောင့် ကလေးမျက်နှာကို ကိုက်မိနိုင်သည်။ အစာကျွေး ချိန်မှာ အစားအစာပေါ် စားမာန်ခုတ်တတ်သည့်အကျင့်ကို သတိထားရန် လို သည်။ ခွေးများသည် အရိုင်းဘဝတွင် သားကောင်ကို ရှာဖွေ ဖမ်းဆီးရမိသည့် အခါ ထို သားကောင်ကို ဗိုက်ပြည့်တင်းသည်အထိ စားသောက်တတ်သည်။ အခြား တိရစ္ဆာန်များ လာရောက် မလုယက်အောင် ကာကွယ်လိုသည့် ရန်လို သော သဘာဝ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ခွေးကို အစာကျွေးရာတွင် လူကြီးကသာ စီစဉ် ပြင်ဆင်၍ ကျွေးသင့်သည်။ ထပ်ထည့်ပေးလိုလျှင်လည်း အစာကို ပြုပြီးမှ ထည့်ပေးသင့်သည်။ ခွေး စားနေစဉ် အစာခွက်ကို ဆွဲမဖယ်သင့်ပေ။ အချို့ ကလေးများသည် ခွေးကလေးငယ်ငယ်ကို အသည်းယားပြီး စနောက်လိုသည့် သဘောဖြင့် မထိတထိ ရိုက်ခြင်း၊ နာကျင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် ခွေး၏ အကျင့် ဆိုးသွမ်းသွားတတ်သည်။ ထိုအကြောင်းများကို သေချာစွာ ရှင်းပြပြီး ကလေးကို ခွေးရူးရောဂါ ကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် အကြံပြုလိုက်သည်။

“ခွေးကလေးက ခွေးရူးကာကွယ်ဆေး(Rabies vaccine) ထိုးထားတာပဲ၊ တစ်နှစ် ခံတယ်လို့လည်း ရေးထားတယ် ဆိုရင် စိတ်မချရဘူးလား ဆရာမ”

“ခွေးကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးထားတာတော့ မှန်တယ်၊ ဒါပေမဲ့ ကလေးက ငယ်သေးတယ်၊ အကိုက်ခံရတဲ့ နေရာက မျက်နှာမှာ၊ ဒဏ်ရာက နက်တယ်၊ ဒါကြောင့် ကလေးကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးသင့်တယ်လို့ ကျွန်မက ယူဆတယ်၊ ခွေးကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးထားတာကလည်း သိပ်မကြာသေးဘူးလေ၊ ကျွန်မ တို့က သမီးကလေး ခွေးရူးရောဂါ မဖြစ်ဖို့ ဦးစားပေးပြီး စဉ်းစားကြရမယ်”

“ဟုတ်ကဲ့ . . . ကျွန်တော် နားလည်ပါပြီ ဆရာမ၊ ကလေးကို ဆရာဝန် နဲ့ ပြုပြီး ကာကွယ်ဆေး ထိုးလိုက်ပါ့မယ်”

ဤသို့ အကြံဉာဏ် တောင်းခံခြင်းမျိုးကို ကျွန်မတို့ ရံဖန်ရံခါ ကြုံတွေ့ရ တတ်ပါသည်။ ရပ်ကွက်ထဲတွင် ခွေးလေခွေးလွင့်များကို ဒန်အိုး ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်ဖြင့် အစာကျွေးတတ်ကြသူများအား မြင်ဖူးကြပါလိမ့်မည်။ စည် ပင်သာယာ ကျန်းမာရေးဌာနခွဲမှ ခွေးလေခွေးလွင့်များ ရှင်းလင်းမည်ဟု သတင်း ကြားသည်နှင့် အိမ်ထဲ၊ ခြံထဲတွင် ဝှက်ထားတတ်ကြသည်။ ထိုခွေးများကို ခွေး ရူးရောဂါ ကာကွယ်ဆေး ထိုးပြီး၊ မပြီး စစ်ဆေးသောအခါ ပိုင်ရှင် ဟူ၍ မည်သူ မျှ မရှိတော့ချေ။ အချို့ကလည်း ‘ခွေးက ကျန်းမာရေး ကောင်းနေသားပဲ၊ ကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် မလို’ ဟု ယူဆတတ်ကြသည်။

အမှန်မှာ ခွေးရူးရောဂါ(Rabies) ၏ အန္တရာယ် ကြီးမားပုံကို ကောင်းစွာ နားမလည်၊ မသိရှိခြင်းကြောင့်သာ ခပ်ပေါ့ပေါ့ သဘောထားနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ခွေးရူးရောဂါသည် ဦးနှောက်အာရုံကြောကို ထိခိုက်စေတတ်သော ဝိုင်းရပ်စ်ရောဂါတစ်မျိုး ဖြစ်ပြီး လူနှင့် သွေးနွေးသတ္တဝါ အားလုံးကို ရောဂါ ကျရောက်စေနိုင်ကာ အသက် ဆုံးရှုံးစေတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် အသားစား သတ္တဝါများနှင့် လင်းနို့များတွင် အများဆုံး တွေ့ရသည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် အဖြစ် မွေးထားသော ခွေးများနှင့် ကြောင်များသည် လူကို အဓိက ကူးစက် တတ်သော သတ္တဝါများ ဖြစ်ကြသည်။

လူကို ကူးစက်ပုံမှာ ခွေးရူးဝိုင်းရပ်စ်များ ပါဝင်နေသော တံတွေးရည်နှင့် ထိတွေ့ခြင်း၊ ရောဂါ ဖြစ်နေသော တိရစ္ဆာန်၏ အကိုက်ခံရခြင်းတို့မှ ကူးစက် သည်။ အဓိကအချက်မှာ တိရစ္ဆာန်က ပုံမှန် အခြေအနေ ဖြစ်နေဆဲတွင်လည်း တံတွေးရည်ထဲတွင် ဝိုင်းရပ်စ်များ ပါနေနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ရောဂါ ကျရောက်စေနိုင်သော ခွေးများကို သတိမထားနိုင်၊ သို့မဟုတ် သတိမထား တတ်၍ ခွေးရူးရောဂါအန္တရာယ် များနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ခွေးရူးရောဂါ လက္ခဏာများ ပြနေလျှင် တံတွေးထဲတွင် ဝိုင်းရပ်စ်များ ပါနေပြီဟု ဆိုကြသော်လည်း ရောဂါလက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ မပြသေးခင် တစ်ရက်၊ နှစ်ရက် အလိုကတည်းက ဝိုင်းရပ်စ်များ ပါနေနိုင်သည်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်တွင် Vaughn က ၃-၆ ရက် အလိုကတည်းက ဝိုင်းရပ်စ်များ ပါနေသည် ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် Fekadu ကမူ ရောဂါလက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ မပြခင် တစ်ရက်ကနေ ၁၄ ရက် အလိုမှာ ဝိုင်းရပ်စ်များ ပါနေပြီဟု ပြောခဲ့သည်။ လက်တွေ့စမ်းသပ်ခန်းတွင် ခွေးရူးဝိုင်းရပ်စ် ပေးကြည့်သော ခွေး တစ်ကောင်၌ ရောဂါ တစ်စုံတစ်ရာ ပြခြင်း မရှိမီ ၃၀၅ ရက်အလိုကပင် စတင်၍ တံတွေး ထဲ၌ ဝိုင်းရပ်စ်များ ပေါ်ချည်ငုပ်ချည် ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ အထက် ပါ စမ်းသပ်ချက်များက ရောဂါပိုး သယ်ဆောင်ထားသော ကျန်းမာသည့် ခွေး များ ရှိနေကြောင်းကို ထင်ရှားစွာ ပြသည်။

ရောဂါပျိုးချိန်

ခွေးရူးရောဂါ ဝိုင်းရပ်စ်သည် ခွေးတစ်ကောင်၏ ခန္ဓာကိုယ်ထဲသို့ ရောက်သွား လျှင် ရောဂါလက္ခဏာ စတင်ပြရန် ခုနစ်ရက်မှ ၁၂၅ ရက်အထိ ကြာတတ်

သည်။ အချို့ခွေးများသည် တံတွေးထဲ၌ ဗိုင်းရပ်စ် ရှိသော်လည်း လက္ခဏာမပြပေ။ အချို့ခွေးများသည် တံတွေးထဲမှာ ဗိုင်းရပ်စ်လည်း မရှိ၊ လက္ခဏာလည်း မပြပေ။ ခွေးရူးရောဂါတွင် *Fatal Form* ၊ *Non-Fatal Rabies* သို့မဟုတ် *Latent Form* ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။

အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်စေသောပုံစံ (*Fatal Form*)

ဤပုံစံတွင် ခွေးရူးရောဂါသည် လူနှင့် တိရစ္ဆာန်များကို အသက် ဆုံးရှုံးစေတတ်သည်။ ပထမအဆင့်၌ အမူအရာ ပြောင်းလဲခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ရန်လိုတတ်သော ခွေးသည် အလွန် နူးညံ့သွားခြင်း သို့မဟုတ် လိမ္မာသော ခွေးသည် ရုတ်တရက် ရန်လိုလာခြင်းတို့ ဖြစ်လာမည်။

ဒုတိယအဆင့်၌ ခွေးသည် ဒေါသတကြီးနှင့် ရန်လို ကိုက်ခဲတတ်သည်။ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့သာမက သစ်သား စသော မြင်သမျှ အရာဝတ္ထုတို့ကိုပါ ကိုက်တတ်သဖြင့် အလွန် သိသာထင်ရှားသည်။

တတိယအဆင့်တွင်မူ ခွေးသည် ချည်နဲ့ပြီး မသွားနိုင် မလာနိုင် ဖြစ်မည်။ ဒုတိယအဆင့် လက္ခဏာ မပြခြင်း၊ သို့မဟုတ် အချိန်တိုတောင်းခြင်း ဖြစ်မှ တတိယအဆင့်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ထိုအဆင့်တွင် ခွေးသည် အလွန်အမင်း ရန်လိုတတ်ခြင်း မရှိဘဲ လည်ချောင်းနာသည့် ပုံသဏ္ဍာန်၊ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခု ဆို့နှင့်သည့် ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ဆင်တူသည်။ ခွေးပိုင်ရှင်သည် ခွေး၏လည်ချောင်းထဲတွင် အရိုးတစ်ခုခု နှင်နေသည်ဟု ယူဆပြီး ပါးစပ်ကို ဟ၍ ဆို့နှင့်နေသော အရာကို ထုတ်ပေးရန် ကြိုးစားတတ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ခွေး၏တံတွေးထဲ၌ အန္တရာယ်ပေးသော ခွေးရူးဗိုင်းရပ်စ်များစွာ ပါ၍ အန္တရာယ်အလွန်ကြီးပါသည်။

ဖုံးကွယ်နေသော မသိသာ မထင်ရှားသောပုံစံ သို့မဟုတ် အသက်အန္တရာယ် မပေးသော ခွေးရူးရောဂါပုံစံ (*Latent Form*)

လူနှင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ ဓာတ်ခွဲခန်းသုံး တိရစ္ဆာန်များနှင့် ငှက်များအား အသက်အန္တရာယ် မပေးသော ခွေးရူးရောဂါ ပုံစံကို *Afshar* က ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် *Rabies* ဖြစ်နေသော တိရစ္ဆာန်၏ ကိုက်ခြင်း ခံရသည့် အသက် ခြောက်နှစ် အရွယ် ယောက်ျားလေး တစ်ဦးမှာ အာရုံကြောများ ချည်နဲ့လာရာမှ ပြန်ကောင်းလာသည်ကို *Hattwick* က ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ခွေးရူးကိုက်ခံရ

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူတိုင်း သတိထားသင့်သော ခွေးရူးရောဂါ

၍ ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်နေသော အသက် ၄၅ နှစ်အရွယ် အမျိုးသမီးကြီးတစ်ဦးမှာ ပြန်လည် ကျန်းမာလာသည်ကို *Porras* က ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။

ဤတွေ့ရှိချက်များအရ ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်ပွားသော လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့ တွင် အသက်ဆုံးရှုံးမှု မရှိဘဲ ပြန်လည်ကျန်းမာလာသော ပုံစံလည်း ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် ထိုသို့ ပြန်လည် ကျန်းမာလာသော လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့သည် ခွေးရူးရောဂါ ဝိုင်းရပ်စ်ကို သယ်ဆောင်သူများ ဖြစ်လာသည်။ အမြင်အားဖြင့် ကျန်းကျန်းမာမာရှိသော ခွေးက ရောဂါ သယ်ဆောင်လာသူ (*Carrier*) ဖြစ်နေလျှင် ထိုခွေး၏ ကိုက်ခြင်းခံရသော လူ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန် မှာ ခွေးရူးရောဂါ ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ *Latent Rabies* ၏ ထင်ရှားသော ဖြစ်ရပ်ကို *Veerarag-havan* က ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အမြင်အားဖြင့် ကျန်းမာနေသော ခွေးတစ်ကောင်၏ ကိုက်ခြင်းခံရသော ယောက်ျားလေး တစ်ယောက်သည် ခွေးကိုက်ခံရပြီး ၄၄ ရက် အကြာတွင် ခွေးရူးရောဂါ ဖြင့် သေဆုံးသွားသည်။ ထိုခွေးကို ထိန်းသိမ်းထားပြီး စမ်းသပ်ခန်းတွင် သေချာစွာ စောင့်ကြည့်သော်လည်း လေးနှစ် ကြာသည်အထိ ခွေးရူးရောဂါလက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ မပြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ခွေးများသည် ခွေးရူးရောဂါ ပျံ့နှံ့ကူးစက်ရာတွင် အဓိက ဇာတ်ကောင် နေရာမှ ပါဝင်သည်။ ခွေးရူးရောဂါကို ကာကွယ်တားဆီးရန် -

- ◆ ခွေးလေခွေးလွင့်များ မျိုးပွားခြင်းမှ တားဆီးခြင်း၊
- ◆ ခွေးလေခွေးလွင့်များကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်းနှင့်
- ◆ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို ခွေးရူးရောဂါကာကွယ်ဆေး နှစ်စဉ် မပျက်မကွက် ထိုးပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။

အချို့ ခွေးပိုင်ရှင်များက ခွေးရူး ကာကွယ်ဆေး တစ်ကြိမ် ထိုးထားလျှင် လုံလောက်သည်ဟု ထင်တတ်ကြသည်။ အချို့က သူတို့၏ခွေးကို အပြင်သို့ လုံးဝ လွှတ်ကျောင်းခြင်း မပြုသောကြောင့် ကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် မလိုဟု ယူဆတတ်ကြသည်။ ထိုယူဆချက်တို့သည် မှားယွင်းသော ယူဆချက်များ ဖြစ်ကြသည်။

ခွေးရူးရောဂါသည် ပင်ကိုသဘာဝအရ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့ကို အသက်ဆုံးရှုံးစေနိုင်သော ရောဂါ ဖြစ်သည့်အပြင် ဖုံးကွယ်နေသော *Latent Rabies* လည်း ဖြစ်နိုင်သဖြင့် ပေါ့ပေါ့ဆဆ သဘောမထားရန် လိုပါသည်။

ဒေါက်တာခင်စန်းမော်

mgyoe.com

SAMPLE BOOK

ထို့ကြောင့် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူများသည် -

- ◆ မိမိတို့၏ ခွေး၊ ကြောင်များကို ခွေးရူးရောဂါ (*Rabies*) ကာကွယ်ဆေး မပျက်မကွက် ထိုးရန်၊
- ◆ ခွေး သို့မဟုတ် ကြောင်ကိုက်ခြင်း ခံရလျှင် ဆရာဝန်နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီး ဆရာဝန် လမ်းညွှန်ချက်အတိုင်း ကုသမှု ခံယူရန် လိုအပ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဒီဃာယုမဂ္ဂဇင်း၊ မေလ ၂၀၀၆ ခုနှစ်။

အိမ်မွေးငွေ့မှ ကူးစက်နိုင်သော Leptospirosis ငှက်ပါ

အိမ်မွေးမွေးမှ ကူးစက်နိုင်သော Leptospirosis ရောဂါ

၁၉၈၇ ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ပေါ်ရှိ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ဆေးကုခန်း အများစုမှာ အချိန်ပိုင်း ဖွင့်ကြသည်က များပါသည်။ နံနက် ရှစ်နာရီမှ ည ရှစ်နာရီ အထိ ပိတ်ရက် မရှိ နေ့စဉ် ဖွင့်သော ဆေးခန်းမှာ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသေးရာ ထိုဆေးခန်းတွင် ဆေးကုသမှု အတွေ့အကြုံကို လက်တွေ့ လေ့လာ သင်ယူကြသော တိရစ္ဆာန် ဆေးကုပညာသင်များဖြင့် အမြဲစည်ကားနေပါသည်။ တချို့ကား ဘွဲ့ရခါစ ဖြစ်ပြီး တချို့မှာ နောက်ဆုံးနှစ် အပိုင်း (ခ) သို့ ရောက်ရှိ နေသည့် ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။

ဆရာဆေးခန်းတွင် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန် လေးဦး ရှိပါသည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ်၊ မတ်လ နံနက်ခင်း တစ်ခု၌ ဆရာသည် ခွေးအမ တစ်ကောင်ကို မေ့ ဆေးပေးပြီး ခွဲစိတ်ကုသမှု ပြုလုပ်ပေးနေပါသည်။ ကျန်ဆရာဝန် နှစ်ဦးက လက်ထောက်အဖြစ် ကူညီကြသည်။ ဆရာဝန် ပေါက်စများနှင့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများက ဝိုင်းအုံကြည့်ရှုကြပါသည်။

“ဒီခွေးရဲ့ *History* (ဆေးကုသမှု ရာဇဝင်)ကတော့ ခဏခဏ *Abortion* (သားလျှောခြင်း) ဖြစ်တယ်၊ တစ်ခါတုန်းက ကလေးအသေတွေ မွေးဖူးတယ်၊ အခု သားအိမ်လမ်းကြောင်းက ပြည်တွေ ကျလာလို့ *Ovariohysterectomy* (သားကြောဖြတ်ရာတွင် သားအိမ်ကိုပါ ထုတ်ပစ်ခြင်း) လုပ်ပေးရတာ ဖြစ်တယ်”

ခွဲစိတ်မည့် နေရာကို အမွေးညှပ်ခြင်း၊ အမွေးရိတ်ခြင်း၊ ပိုးသတ်ခြင်းတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပြုလုပ်နေရာမှ ဆရာက ရှင်းပြသည်။ အားလုံးက စိတ်ဝင်စားစွာ

ကြည့်နေကြပါသည်။ အရေပြားမှ စတင်ပြီး ကြွက်သားလွှာများကို တစ်လွှာချင်း ခွဲလိုက်ရာ *Peritoneum* ခေါ် ကိုယ်တွင်းမြှေးသို့ ရောက်သွားသည်။ *Peritoneum* ကို ထပ်ခွဲလိုက်မှ ဝမ်းဗိုက် ပွင့်သွားပြီး ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါများကို တွေ့မြင် ရသည်။ ဆရာက သားအိမ် တစ်ဖက်ကို အသာ ပင့်မလိုက်ရာ ပြည့်ဖောင်းနေ သော ဆီးအိမ်ထဲမှ ဆီးများကို ညှစ်လိုက်သလို ဖြစ်သွားပြီး ဆီးများ ထွက်ကျ လာပါသည်။ ဆီးလမ်းကြောင်းအဝမှ ထွက်ကျလာသော ဆီးများကို လက် ထောက်ဆရာဝန် တစ်ယောက်က ခွက်နှင့် ခံထားလိုက်သည်။ ခွက်အတွင်း ဆီးများ ချက်ချင်း ပြည့်သွားသဖြင့် အနီးမှ ကျောင်းသားတစ်ဦးက နောက်ထပ် ကျောက်ကပ်ပုံ စတီးခွက်(*Kidney Tray*) တစ်ခုဖြင့် ခံလိုက်စဉ် -

“ဟေ့ ဟေ့ . . မကိုင်နဲ့၊ မကိုင်နဲ့ ခွက်ကို ချထားလိုက်”ဟု ဆရာက ရုတ်တရက် လှမ်းအော်လိုက်သည်။ ထိုကျောင်းသားမှာ မျက်နှာပျက်သွားပါ သည်။ ခွဲစိတ်မှု အဆင့်ဆင့်ကို ကြည့်ရှုနေသည့် တစ်ချိန်လုံး မျက်နှာမကောင်း ရှာပါ။ ခွဲစိတ်ကုသမှု အားလုံး ပြီးစီးသွားမှ လက်အိတ်ကို ချွတ်ရင်း ဆရာက စကား စသည်။

“စောစောတုန်းက အော်လိုက်တာ တစ်မျိုး မထင်နဲ့၊ မင်းတို့အားလုံးက ကြည့်ရုံသက်သက်ပဲ ဆိုတော့ လက်အိတ် ဝတ်မထားကြဘူး၊ *Abortion* မကြာ ခဏ ဖြစ်တဲ့ တိရစ္ဆာန်ရဲ့ဆီးတွေ၊ မအင်္ဂါက ကျတဲ့အရည် (*Vaginal Discharge*) တွေထဲမှာ ရောဂါပိုးတွေ ပါတတ်တယ်၊ *Zoonoses* (တိရစ္ဆာန်မှ လူကို ကူးစက်တတ်သော ရောဂါများ) ဖြစ်မှာ စိုးလို့ လှမ်းအော်လိုက်ရတာ”

ထိုအခါမှ ဆရာစေတနာကို အားလုံး နားလည် သဘောပေါက်ကြရ ပါသည်။

“ကျွန်တော်တောင်မှ ဒီရက်ပိုင်း ကျောက်ရောဂါ ဖြစ်နေတဲ့ ခွေးတွေကို ဆက်တိုက် ကုနေရင်း ကျွန်တော့်သမီးလေး ဝက်သက်ပေါက်လာလို့ သမီးက အသက် နှစ်နှစ်ကျော်ပဲ ရှိသေးတယ်၊ ဆေးခန်းကို တစ်ရက် ခေါ်လာလိုက်တာ ခွေးတွေ ကိုင်လိုက်၊ ကလေးကို ချီလိုက်၊ ပွေ့လိုက်နဲ့၊ နောက်ရက်ပိုင်း ဝက်သက် ပေါက်ပြီး ဖျားတော့ ခွေးကျောက်ဗိုင်းရပ်စ်ကများ ကူးသွားသလားလို့ စိုးရိမ် သွားတယ်၊ အမှန်ကတော့ ခွေးကျောက်ရောဂါ ဗိုင်းရပ်စ်(*Distemper*)က ခွေး အချင်းချင်းပဲ ကူးတာပါ။ ခွေးကျောက်ရောဂါဗိုင်းရပ်စ်နဲ့ လူမှာ ဝက်သက်ရောဂါ ဖြစ်စေတဲ့ ဗိုင်းရပ်စ်ဟာ တစ်အုပ်စုတည်း ဖြစ်ပေမဲ့ ခွေးက လူကို မကူးစက်ပါ ဘူး၊ ဒါပေမဲ့ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုပညာရပ်နဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုကြမယ့်

mg yoe . com

ခင်ဗျားတို့အနေနဲ့ *Zoonoses* (တိရစ္ဆာန်များမှ လူကို ကူးစက်တတ်သောရောဂါများ)ကို သတိထားပါလို့ မှာချင်ပါတယ်”

ထိုခေတ်က အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို ခွေးရူးရောဂါကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် ပင် စည်းရုံးရှင်းပြနေရသောခေတ် ဖြစ်ပါသည်။ ခွေးကျောက်ရောဂါ ကာကွယ်ဆေးကိုလည်း ထိုးရကောင်းမှန်း မသိကြသေးပေ။

ခွေးကျောက်ရောဂါ(*Distemper*) ဝိုင်းရပ်စ်သည် ကလေး ဝက်သက်ရောဂါ(*Measles*) ဝိုင်းရပ်စ်နှင့် အလွန် ဆင်တူသည်။

ခွေးများတွင် ကျောက်ရောဂါ ဝင်သောအခါ အဖျားတက်ခြင်း၊ နှာရည်ကျခြင်း၊ နှာခေါင်းပိတ်ခြင်း၊ မျက်ဝတ်ထွက်ခြင်း၊ အစားအသောက် ပျက်ပြီး မှိုင်းတွေနေခြင်း၊ ဝမ်းပျက်ဝမ်းလျှောခြင်းများ ဖြစ်တတ်သည်။ အဖျားတက်လျှင် အပူချိန် $104^{\circ}F-105^{\circ}F$ အထိ တက်လာတတ်သည်။ ခြေဖဝါးတွင် အသားမာတက်လာသဖြင့် ခွေးသည် ကောင်းစွာ လမ်းမလျှောက်နိုင်တော့ပေ။ တချို့ခွေးများတွင် အာရုံကြောနှင့် ပတ်သက်သောရောဂါ ဝေဒနာများ ဝင်ရောက်လာတတ်သည်။ ထိုအခါ ခန္ဓာကိုယ်နောက်ပိုင်း ချည်နဲ့ခြင်း၊ အကြောဆွဲခြင်း၊ တက်ခြင်း၊ သွားကြိတ်ခြင်း၊ ကြွက်သားများ တုန်နေတတ်ခြင်းများ ဖြစ်လာမည်။ တချို့ခွေးများတွင် ဝမ်းဗိုက်အရေပြား၊ နှုတ်ခမ်းနှင့် မျက်ခမ်းများတွင် အနီစက်များ ထွက်တတ်သည်။ နာတာရှည် ဖြစ်လာပါက ဦးနှောက်ရောင်သည်အထိ ဖြစ်လာတတ်သည်။ ခွေးကျောက်ရောဂါသည် အသက်ရှူ လမ်းကြောင်းမှ အများဆုံး ကူးစက်ပြီး အသက်အရွယ်မရွေး ရောဂါ ကျရောက်စေနိုင်သည်။ ခွေးအချင်းချင်း ကူးစက်မှု မြန်ဆန်ပြီး အသေအပျောက်လည်း များသဖြင့် ခွေးများအတွက် ကပ်ရောဂါဆိုးကြီးသဖွယ် ဖြစ်နေပေသည်။

ကလေး ဝက်သက်ရောဂါ ဝိုင်းရပ်စ်သည်လည်း အသက်ရှူလမ်းကြောင်းမှ ရောဂါ ဝင်ရောက်သည်။ ဝက်သက်ရောဂါ ဖြစ်သောအခါ နှာချေခြင်း၊ နှာရည်ယိုခြင်း၊ မျက်ရည်ထွက်ခြင်း၊ အလင်းရောင် မကြည့်နိုင်ခြင်း၊ ချောင်းခြောက်ဆိုးခြင်း၊ အဖျားတက်ခြင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ နှာရည်ကျပြီး သုံး၊ လေးရက်တွင် အနီဖုကလေးများ နားနောက်၊ မျက်နှာ၊ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် ခြေလက်တို့မှာ ပေါ်လာတတ်သည်။ အဖျားတက်သည်နှင့်အမျှ သွေးခုန်နှုန်း မြန်လာမည်။ အဖျားကြီးလျှင် ကယောင်ကတမ်း ပြော၍ လူးလို့မ့်နေမည်။ အနီဖုကလေးများ မှိုန်လျှင် အဖျားကျသွားတတ်သည်။

အိမ်မွေးမွေးမှ ကူးစက်နိုင်သော *Leptospirosis* ရောဂါ

“အိမ်မွေးမွေးများမှာ ကျောက်ရောဂါ ဝင်တဲ့အခါ လူကို ကူးစက်တတ် သလား” ဟု စိုးရိမ်တကြီး မေးတတ်ကြပါသည်။ တချို့ ဆေးပညာဗဟုသုတ ကြွယ်ဝသူများကလည်း ကလေးများ ဝက်သက်ပေါက်မည်ကို စိုးရိမ်တတ်ကြ ပါသည်။ ခွေးကျောက်ရောဂါဗိုင်းရပ်စ်နှင့် လူတွင် ဖြစ်သော ဝက်သက်ရောဂါ ဗိုင်းရပ်စ်တို့သည် အုပ်စုတစ်ခုတည်း ဖြစ်သော်လည်း ခွေးမှ လူကို မကူးစက်ပါ။

ခွေးကျောက်ရောဂါ မဖြစ်ပွားအောင် ခွေးကျောက်ရောဂါ ကာကွယ်ဆေး ထိုးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သကဲ့သို့ ကလေးဝက်သက်ရောဂါ မဖြစ်ပွားအောင် ဝက်သက်ရောဂါ ကာကွယ်ဆေး စနစ်တကျ ထိုးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။

အမှန်တကယ် ကူးစက်နိုင်သည့်ရောဂါမှာ *Leptospirosis* ရောဂါသာ ဖြစ်သည်။ ဤရောဂါသည် တိရစ္ဆာန်များနှင့် လူကိုပါ ကူးစက်တတ်သော ရောဂါ ဖြစ်လေသည်။ ခွေးများတွင် တွေ့ရသည်မှာ *Leptospira canicola* နှင့် *Leptospira icterohaemorrhagiae* တို့ ဖြစ်သည်။

လူကို ဒုက္ခပေးနိုင်သည်မှာလည်း ဤဘက်တီးရီးယား နှစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ မည်သည့်အသက်အရွယ် ရှိသည့် ခွေးကိုမဆို ရောဂါ ကျရောက်စေနိုင်ပါသည်။ ခွေးအမများထက် ခွေးထီးများတွင် ပို၍ တွေ့ရသည်။ ရောဂါပျိုးချိန်မှာ ငါးရက် မှ ၁၅ ရက်ခန့် ကြာမြင့်တတ်သည်။ ရောဂါကျရောက်လျှင် ခွေးသည် အားနည်း လာမည်။ အစားအသောက် ပျက်လာပြီး အော့အန်တတ်သည်။ 103°F မှ 105°F ထိ အဖျားတက်မည်။ နှစ်ရက်ခန့်အတွင်း အဖျား ရုတ်တရက် ကျသွား ပြီး မှိုင်တွေနေမည်။ အသက်ရှူရ ခက်ခဲမည်။ ရေ ပိုသောက်လာပြီး အသား ဝါလာတတ်သည်။ ကြွက်သားများ တောင့်တင်းနေပြီး နေရာမှ မထချင်၊ မလှုပ် ရှားချင်ပေ။ အန်လျှင် သော်လည်းကောင်း၊ ဝမ်းသွားလျှင် သော်လည်းကောင်း သွေးပါတတ်သည်။ ပထမ သီတင်းပတ်တွင် သွေးထဲ၌ ဘက်တီးရီးယားများ ရှိနေပြီး ခွေး၏ကျောက်ကပ်ထဲသို့ ရောက်သွားမည်။ ဒုတိယ သီတင်းပတ်တွင် ဆီးထဲတွင် ဘက်တီးရီးယားများ ပါလာပေမည်။ ရောဂါမှ နာလန်ထ၍ ထူထူ ထောင်ထောင် ဖြစ်သွားသော်လည်း ခွေး၏ ဆီးထဲတွင် ဘက်တီးရီးယားများ လပေါင်းများစွာ ပါနေတတ်သည်။ ခွေးအမများတွင် ရောဂါ ကျရောက်ပါက သားလျှောခြင်း ဖြစ်တတ်သည်။

Leptospira ဘက်တီးရီးယားသည် ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်၌ လပေါင်း များ စွာ၊ နှစ်ပေါင်း များစွာ အသက်ရှင်နေနိုင်ပေသည်။ ရောဂါကူးစက်ပုံမှာ ဆီးမှ တစ်ဆင့် ကူးစက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရောဂါ ဖြစ်နေသော ခွေး၏ဆီးကို ထိမိပြီး လျှာဖြင့် လျက်မိသောအခါ ဖြစ်စေ၊ အညစ်အကြေးနှင့် အစာတို့ ရောနေသည်

ကို ငေးမိလျှင် ဖြစ်စေ ခွေးအချင်းချင်း သို့မဟုတ် တခြား တိရစ္ဆာန်များကို ကူးစက်တတ်ပေသည်။

လူကို ကူးစက်သည့် နည်းလမ်းများမှာ ရောဂါ ဖြစ်နေသော ခွေး၏ ဆီးကို ထိမိ၊ ကိုင်မိခြင်း၊ *Leptospira* ပိုး ပါသော ရေကို ချိုးမိခြင်းနှင့် ခွဲမြေး (*Mucous Membrane*) များမှ ပိုးဝင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။

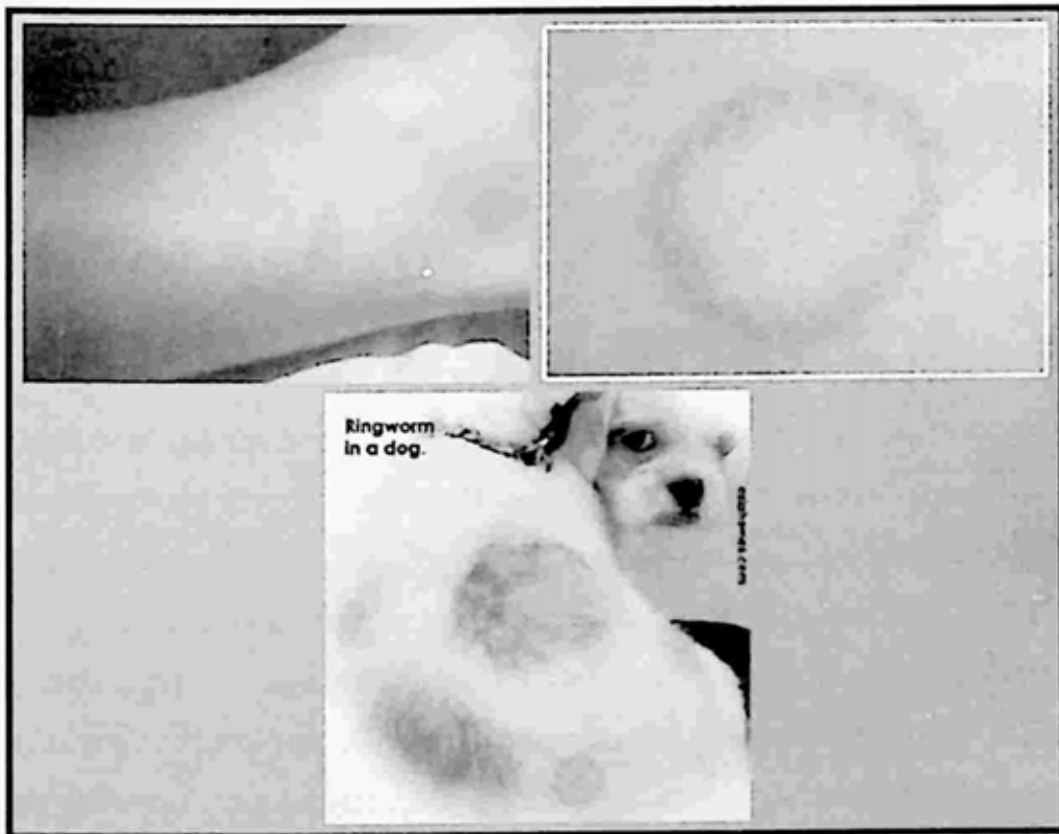
လူကို ရောဂါ ကူးစက်သည့်အခါ အဖျားတက်ခြင်း၊ ခေါင်းကိုက်ခြင်း၊ ချမ်း၍ တုန်ခြင်း၊ အော့အန်ခြင်း၊ မျက်စိနာခြင်း၊ ဇက်ခိုင်ခြင်း၊ ခါးနာခြင်းတို့ ဖြစ်တတ်ပေသည်။ သို့သော် အသား ဝါသည့် လက္ခဏာကိုမူ မတွေ့ရပေ။

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူများ အနေဖြင့် ခွေးမှလူကို *Leptospirosis* ရောဂါ မကူးစက်စေရန် ကာကွယ်ရပေမည်။ ယင်းမှာ ခွေးကို ကာကွယ်ဆေး စနစ် တကျ ထိုးပေးသည့်နည်းလမ်း ဖြစ်သည်။ *Leptospira* ကာကွယ်ဆေးကို ခွေး ကျောက်ရောဂါ (*Distemper*) ၊ အသည်းရောင်ရောဂါ (*Hepatitis*) ၊ သွေးဝမ်း ရောဂါ (*Parvo*) ကာကွယ်ဆေးတို့နှင့် တွဲ၍ ထုတ်လုပ်လေ့ရှိသည်။ ကာကွယ် ဆေး ထုတ်လုပ်သူ၏ အညွှန်းပေါ် မူတည်၍ ခွေးအသက် တစ်လခွဲ သို့မဟုတ် အသက် နှစ်လတွင် စတင်၍ ထိုးနိုင်သည်။ ထို့နောက် အသက် သုံးလတွင် တစ်ကြိမ်၊ အသက် လေးလတွင် တစ်ကြိမ် ထပ်မံ ထိုးရသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် တစ်နှစ် တစ်ကြိမ် မှန်မှန်ထိုးပေးခြင်းဖြင့် *Leptospirosis* ရောဂါသာမက ခွေးကျောက်ရောဂါ၊ အသည်းရောင်ရောဂါ၊ သွေးဝမ်းရောဂါများကိုပါ ကာကွယ် နိုင်လေသည်။

ယခုခေတ်တွင်မူ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ချစ်သူများကို ကာကွယ်ဆေး ထိုးရန် အလွန်အမင်း မစည်းရုံးရတော့ပါ။ ရောဂါ ဖြစ်မှ ကုသခြင်းထက် ကြိုတင် ကာကွယ်ဆေး ထိုးခြင်းက ထိရောက် အောင်မြင်မှုလည်း ရှိ၊ အကုန်အကျ လည်း သက်သာပြီး အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ ရောဂါဝေဒနာ ခံစားရမှုမှ ကင်းဝေး ကြောင်း နားလည် သဘောပေါက်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။ ဆယ်နှစ်ကျော် ကာလ အတွင်း ခွေး ကာကွယ်ဆေး ထိုးသည့်နှုန်း မြင့်မားလာပြီး ကူးစက်ရောဂါ ဖြစ်ပွားသည့်နှုန်း ကျဆင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သန့်ရှင်းမှုကို အလေးထားခြင်း၊ ခွေးများကို ကာကွယ်ဆေး မှန်မှန်ထိုးခြင်းဖြင့် ခွေးမှ လူကို ကူးစက်တတ်သော *Leptospirosis* ရောဂါကို ကာကွယ် တားဆီးနိုင်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဒီယာယုမဂ္ဂဇင်း၊ စက်တင်ဘာလ ၂၀၀၁ ခုနှစ်။

လူကို ကူးစက်တတ်သော Ringworm

လူကို ကူးစက်တတ်သော Ringworm

“မကြီးရေ . . . ဧည့်သည် လာတယ်”

ညီမ ဖြစ်သူ၏ ခေါ်သံကြောင့် လုပ်လက်စ အလုပ်ကို အသာထားပြီး အိမ်ရှေ့သို့ ထွက်လာခဲ့သည်။

“ဧည့်သည် ဆိုလို့ ဘယ်သူများလဲ မှတ်တယ်၊ နွယ်နီပါလား”

“ဟုတ်ပါတယ် မမ၊ နွယ်နီမင်္ဂလာဖိတ်စာ လာပို့တာ၊ ဆက်ဆက် လာရမယ်နော်”

နွယ်နီနှင့် ခင်မင်ရင်းနှီးခဲ့သည်မှာ ကြာပြီ။ သူ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူ ဘဝကတည်းက ဖြစ်သည်။ သူ၏ အချစ်တော် ကြောင်များနှင့် ဘလက်ကီ ခေါ် ခွေးကြီးတစ်ကောင်၏ ကျန်းမာရေးကိစ္စအဝဝအတွက် ဆုံတွေ့ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ နွယ်နီသည် အလွန် သွက်လက်ချက်ချာပြီး နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသူ ဖြစ်သည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို ချစ်တတ်ပြီး ခွေးနှင့် ကြောင်ကို အလွန်ချစ် တတ်သူ ဖြစ်ပေသည်။ သူ၏အချစ်တော်လေးများ နေမကောင်းလျှင် အသေးစိတ် ဂရုတစိုက် စောင့်ရှောက်သလို ကျန်းမာရေး စစ်ဆေးရန်လည်း မကြာခဏ ခေါ်လာတတ်သည်။ တခြားသော မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းများနှင့် ဆွေမျိုးများ၏ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ နေထိုင်မကောင်းပါကလည်း သူကပင် မနေနိုင် မထိုင် နိုင် စိုးရိမ်လွန်ကဲကာ ဆေးခန်းသို့ လိုက်ပါလာလေ့ ရှိသည်။

နွယ်နီ၏ အမေးအမြန်းထူမှုကိုတော့ စိတ်ရှည်ရှည် ထားရပါသည်။ တစ်ခါ တစ်ရံ နောက်မှာ စောင့်နေသူများက နွယ်နီကို စိတ်တိုကြသည်။ သူကတော့ ဘာကိုမျှ အမှုမထား၊ မကြာခဏ ရောက်လာကာ မေးမြန်းတတ်သည်ပင်။

“ကိုယ့်ညီမလေး မင်္ဂလာဆောင် ဆိုတော့ လာရမှာပေါ့၊ ဒါထက် နွယ်နီ ဒီကိစ္စ တစ်ခုတည်းတော့ ဟုတ်ဟန် မတူဘူး”

“အဟင်း ဟင်း . . မမက ကြိုသိနေတယ်၊ ကားပေါ်မှာ နွယ်နီသူငယ် ချင်းနဲ့ သူ့ခွေး ပါလာတယ်၊ သူ့ခွေး ဝဲစွဲနေလို့ မမဆီ ခေါ်လာခဲ့ပေးတာ၊ ကြည့် ပေးပါဦးနော်”

ခွေးမှာ Boxer အမျိုးအစား ဖြစ်ပြီး တစ်ကိုယ်လုံးရှိ အမွေးများ ကျွတ်နေ သည်။ အရေပြားပေါ်တွင် ကုတ်ခြစ်ထားသောကြောင့် သွေးထွက်သည့် နေရာ က ထွက်၊ ရောင်သည့်နေရာ ရောင်နေပြီး မြင်မကောင်းရှုမကောင်း ဖြစ်နေ သည်။ မျိုးကောင်းမျိုးသန့် Boxer အမျိုးအစား ဆိုသည်ကို မည်သူမျှ ယုံကြည် ကြမည် မထင်ပေ။

“စဖြစ်တာ နှစ်လလောက်တော့ ရှိပြီ ဆရာမ၊ ကျွန်တော်လည်း လက်လှမ်း မီရာ အရေပြားလိမ်းဆေး အမျိုးမျိုး လိမ်းပေးကြည့်တာပဲ၊ မသက်သာတော့ အနားက တိရစ္ဆာန်ဆေးကုခန်းမှာ ပြုပြီး ဆေးသွားထိုးပေးပါသေးတယ်၊ ခက် တာက ဆရာဝန် ချိန်းတဲ့အတိုင်း မှန်မှန်မသွားနိုင်ဘူး၊ ကျွန်တော်က အလုပ် မအားတော့ သိပ်ဂရုမစိုက်နိုင်သလို ဖြစ်နေတယ်”

နွယ်နီသူငယ်ချင်းက ဝန်ခံရှာပါသည်။

“ညာဘက်ပေါင် အမွေး မရှိတဲ့ နေရာက ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ အပူလောင် ထားတာလား”

“ဟုတ်ပါတယ် ဆရာမ၊ သူ ငယ်ငယ်တုန်းက ရေနွေးပူ လောင်သွားတာ အမွေး မပေါက်တော့ဘူး၊ သူ့ကို ဂရုစိုက် ကြည့်ရှုပေးမယ့်သူ မရှိ ဖြစ်နေတယ်”

“သူ့အနာတွေက ရောထွေးနေတယ်၊ သေသေချာချာ ဂရုစိုက် ကုသပေးမှ ရလိမ့်မယ်၊ Mangemite လို့ ခေါ်တဲ့ ဝဲပိုးကြောင့် ဖြစ်တာရယ်၊ ယားလွန်းလို့ ကုတ်ခြစ်ထားတဲ့ နေရာတွေမှာ ဘက်တီးရီးယားတွေ ဝင်သွားလို့ အနာတွေ ဖြစ်နေတာရယ်၊ ပွိုကြောင့် ဖြစ်တဲ့ Ringworm ရယ် အားလုံး ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတယ်”

“ခက်တာပဲ ဆရာမရယ်၊ ကျွန်တော်က အလုပ်များလို့ မှန်မှန် လာပြနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး၊ လိမ်းဆေး ဆိုရင်တောင် မနည်းလိမ်းပေးရမှာ”

“နင်ကလဲဟယ်၊ မမကို အားနာစရာ၊ ဆေးလည်း မထိုးနိုင်ဘူး၊ ဂရုမစိုက် နိုင်ဘူး ဆိုမှတော့ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး ကုရမလဲ”

နွယ်နီက သူ့သူငယ်ချင်းကို ခပ်ကျိတ်ကျိတ် ပြောလိုက်သည်။ တိရစ္ဆာန်များတွင် အရေပြားရောဂါ ကျရောက်ခြင်းမှာ သန့်ရှင်းမှု မရှိသော၊ လေဝင်လေထွက် မကောင်းသော နေရာတွင် နေခြင်းနှင့် အာဟာရ ပြည့်ဝသော အစားအစာကို မစားရသဖြင့် ကြုံလို့နေခြင်းတို့အပေါ်တွင် အခြေခံပေသည်။ အရေပြားရောဂါ ကျရောက်ခါစတွင် နားလည် တတ်ကျွမ်းသော ပညာရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံကာ ဆရာဝန်၏ ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း ကုသမှုပေးမှသာ သက်သာရာရပေသည်။

“ဆရာမဆီမှာ ကုမ္ပဏီ မဟုတ်ပါဘူး၊ မအားရင်လည်း အချိန်ရအောင် ယူပြီး ကိုယ်တိုင်ပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ အိမ်က မိသားစုတစ်ယောက်ယောက်နဲ့ ဖြစ်ဖြစ် နီးစပ်ရာ ဆေးကုခန်းမှာ သူ့ကို မှန်မှန်ကုသဖို့ လိုတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ မှီကြောင့်

ဖြစ်တဲ့ Ringworm ၊ အရပ် အခေါ် ပွေးရောဂါဟာ တိရစ္ဆာန်ကလူကို ကူးစက်တတ်တဲ့ အရေပြားရောဂါတစ်မျိုးဖြစ်တယ်။ သူ့အနာတွေ မသက်သာရင် သူ့ကို ကိုင်မိတဲ့ အိမ်သားတွေကို ရောဂါ ကူးစက်နိုင်တယ်။ အ ထူး သ ဖြင့် ကလေးတွေပေါ့”

“အမလေး . . မမ

ရေ . . ခုနက နွယ်နီ

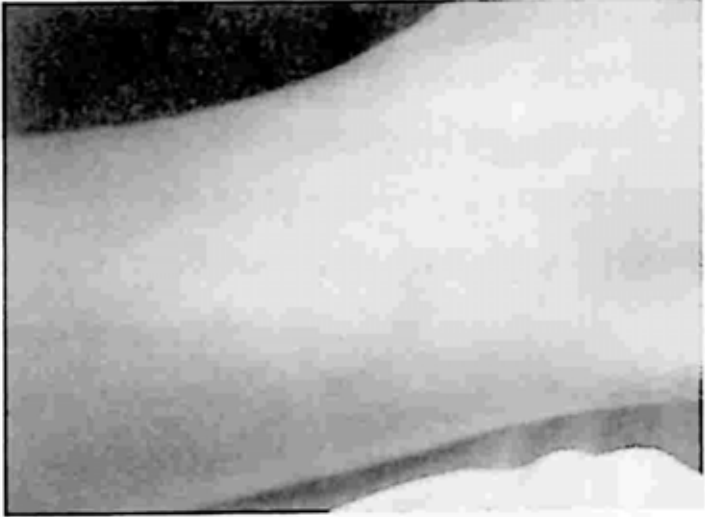
သူ့ခွေးကို သနားလို့ ချီပွေ့ပြီး ခေါ်လာခဲ့တာ၊ လက်မြန်မြန်ဆေးဦးမှ”

အရေးထဲ နွယ်နီကြောင့် ရယ်မောရသေးသည်။ ထိုနေ့က လိုအပ်သော ဆေးဝါးကုသမှုများ ပြုလုပ်ပေးပြီး အရေပြားရောဂါများအကြောင်း၊ လူကို မည်သို့မည်ပုံ ကူးစက်တတ်ကြောင်းနှင့် Boxer ခွေးကြီး တော်မီအတွက် လိုအပ်သော ညွှန်ကြားမှုများကို အချိန်အတော်ကြာအောင် ရှင်းပြရပါသည်။ နောက်ရက်များတွင် နွယ်နီသူငယ်ချင်း မိုးနိုင်တစ်ယောက် ပေါ်မလာပါ။ နီးစပ်ရာ တစ်နေရာရာမှာ ကုသနေလို့ပဲဟု မေ့မေ့ပျောက်ပျောက် ဖြစ်သွားပါသည်။

တစ်လခန့် အကြာတွင် မိုးနိုင်တစ်ယောက် ရေးကြီးသုတ်ပျာ ပေါ်လာပါသည်။ ဆေးခန်းထဲ ဝင်ရန် ရွံ့တွံ့တွံ့ ဖြစ်နေသော ခွေးကြီး တော်မိကို မာန်မဲ ငေါက်ငမ်းပြီး အတင်းဆွဲခေါ်လာသည်ကို တွေ့လိုက်ရသည်။

“ဆရာမရေ . . . ကျွန်တော် ဆရာမစကားကို နားမထောင်လို့ အခက် တွေ့ရပြီ၊ တော်မိကို ဆေးလည်း မထိုးဖြစ်ဘူး၊ ဆေးလည်း မတိုက်ဖြစ်ဘူး၊ လိမ်းဆေးလေးတော့ ကြိုရင်ကြိုသလို လိမ်းပေးပါတယ်၊ အခု ကျွန်တော့်လက်မှာ

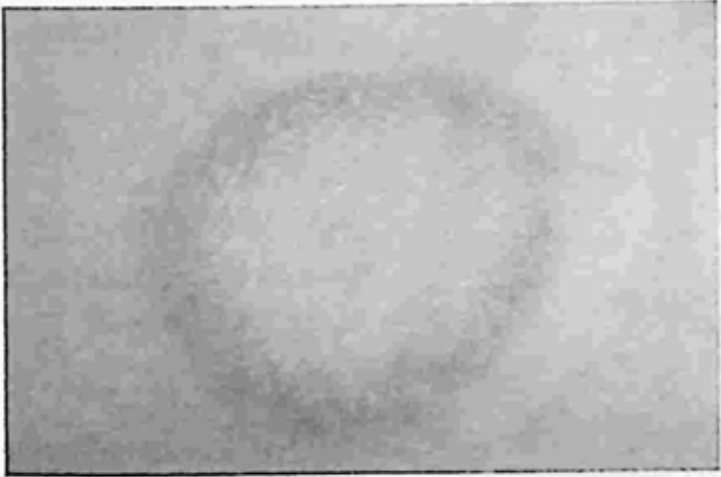
အနာတွေ ကူးလာတာ အများကြီးပဲ၊ ရှုပ်အင်္ကျီ လက်တိုတောင် မဝတ်ရဲ ဘူး၊ ဒီမှာ ကြည့်ပါဦး”

ပြောပြောဆိုဆို ရှုပ် အင်္ကျီ လက် ရှည်ကို ကြယ်သီး ဖြုတ်၍ ပင့် တင်လိုက်ရာ လက်ဖျံ နှစ်ဖက်စလုံးနှင့် လက်

မောင်းထိအောင် အနာများကို တွေ့လိုက်ရသည်။ တော်မိခမျာ တစ်ကိုယ်လုံး အမွေးများ မရှိတော့။ အရေပြား တစ်ခုလုံး အကြေးခွံ တက်နေသလို အဖတ် များနှင့် နီရဲ ထူထဲနေသည်။ တန်ဖိုးကြီးကြီး ပေးဝယ်ထားသော်လည်း အချိန် ပေး ဂရုစိုက်မှု မပြုနိုင်သော သခင်၏ လက်ထဲ ရောက်ရရှာသည့် တော်မိ ခမျာ သနားစရာပေ။ မိုးနိုင် အနေနှင့်လည်း အလုပ် မအားလပ်သူ ဖြစ်သည့် အတွက် ခွေး မမွေးသည်က အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပေသည်။

Ringworm ဆိုသည်မှာ တိရစ္ဆာန်များ၏ အရေပြားရောဂါတစ်မျိုး ဖြစ်

ပြီး တစ်ကောင်မှ တစ်ကောင်သို့ ထိတွေ့ ခြင်းဖြင့် ကူးစက်နိုင် သည်။ ယင်းသည် မှို ကြောင့် ဖြစ်သော ရော ဂါ ဖြစ်ပြီး အရေပြား မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် လည်းကောင်း၊ အမွေး

များကြားတွင် လည်းကောင်း ရောဂါ ကျရောက်စေသည်။ Ringworm၊ အရပ် အခေါ် ပွေးရောဂါသည် အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် အားလုံးလိုလိုကို ရောဂါ ကျရောက် စေနိုင်သော်လည်း နွားငယ်များ၊ မြင်းများ၊ ကြောင်ကြီးများနှင့် ကြောင်ကလေး များ၊ ခွေးများတို့တွင် တွေ့ရများပြီး သိုးနှင့် ဝက်တို့တွင်မူ တွေ့ရခဲသည်။ သန်ရှင်းမှု မရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်၊ လေဝင် လေထွက် မကောင်းဘဲ မှောင် မိုက်သော နေရာများတွင် ထားခြင်းနှင့် အာဟာရ မပြည့်ဝခြင်းတို့သည် Ring- worm ရောဂါကို ဖြန့်ဝေပေးသကဲ့သို့ ရှိသည်။ အရွယ်ရောက်ပြီး တိရစ္ဆာန်များ ထက် ငယ်ရွယ်သော တိရစ္ဆာန်များတွင် ပိုတွေ့ရသည်။

ခွေးများတွင် ဖြစ်ပွားသောအခါ ခွေးသည် ယားယံသဖြင့် ကုတ်ခြစ်ရာမှ အရေပြားများ ပွန်းပဲ့ကာ သွေးစို့နေတတ်သည်။ ကြောင်တွင် ဖြစ်ပါက ခြေဖဝါး၊ ခေါင်းနှင့် လည်ပင်းတွင် တွေ့ရတတ်သည်။

အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်များတွင် ဖြစ်ပွားတတ် သော Ringworm သည် လူကို ကူး စက်နိုင်သည့်အတွက် ရောဂါ ရှိ သော တိရစ္ဆာန်ကို ကိုင်တွယ်ပြီး ပါက ပိုးသတ်ဆေးဖြင့် စနစ် တကျ ဆေးကြောပြီး ကြိုတင် ကာကွယ်မှု ယူထားရန် လို အပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကလေးများကို ကူးစက်လွယ် သောကြောင့် ရောဂါ ဖြစ်နေ သော တိရစ္ဆာန်ကို မကိုင် တွယ်မိအောင် ခွဲထားရန် လိုပေသည်။

မိုးနိုင် လာပြီး နှစ်ပတ်ခန့် အကြာတွင် ဆေးခန်းသို့ လာပြသော ခွေးတစ်ကောင်ကို မြင် လိုက်ရသဖြင့် အလွန် အံ့ဩသွားပါသည်။ ဤ

ခွေးသည် တော်မိမှ တော်မိအစစ် ဖြစ်သည်။ ညာဘက်ပေါင်မှ အပူလောင် ထားသည့် အမာရွတ်နှင့် အရေပြား အနာများက သိသာထင်ရှားလွန်းပေသည်။ ခွေးကို ခေါ်လာသော လူကြီးက သပ်ရပ်ခုံညားပြီး 'သားကြီး'ဟု ခေါ်နေသဖြင့် မိုးနိုင်အိမ်မှ မိသားစု တစ်ဦးဟု ထင်လိုက်မိသည်။

“ဆရာမရယ် . . ဒီခွေးက ကျွန်တော် မင်္ဂလာဒုံဘက် သွားရင်း လမ်းမှာ ကောက်ရတာပါ။ အနီးအနားမှာ မေးကြည့်တော့လည်း ပိုင်ရှင် မရှိဘူး၊ သူ့အိမ်က လွတ်လာတာလား မသိဘူး၊ မပြန်တတ် ဖြစ်နေလို့ သနားတာနဲ့ ခေါ်လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့အနာတွေကိုလည်း ကုချင်ပါတယ်၊ အိမ်က ကလေးတွေ အတွက်လည်း စိတ်ချရအောင် ခွေးရူး ကာကွယ်ဆေးပါ ထိုးချင်ပါတယ်၊ လိုအပ်တာ ညွှန်ကြားပေးပါ”

ဦးမြတ်သာသည် ခွေး၏ အရေပြားအနာများအတွက် ဆေး မှန်မှန်ထိုးသည်။ သောက်ဆေး၊ လိမ်းဆေးများကိုလည်း မှန်မှန် အသုံးပြုသည်။ ခွေးကို ကိုင်တွယ်လျှင်လည်း တစ်ခါသုံး လက်အိတ်များ သုံး၍ ကိုင်တွယ်သည်။ သန့်ရှင်းမှုကို ဂရုပြုသည်။ အစာ အာဟာရ ပြည့်ဝအောင် ကျွေးမွေးသည်။ ကြင်နာယုယစွာ ပြုမူဆက်ဆံသည်။ ခွေးထံမှ Ringworm မကူးစက်အောင် ကလေးများနှင့် ခွဲထားသည်။ “အနာတွေ ပျောက်သွားမှ ကိုင်ရမယ်” ဟု အသိပေးထားကြောင်း ပြောပြပါသည်။ ဆရာဝန် ညွှန်ကြားချက်အတိုင်း တိကျစွာ လိုက်နာပြီး ခွေးကို ပြုစု စောင့်ရှောက်ပါသည်။ ရောက်ချင်ရာရောက်၊ ဖြစ်ချင်ရာဖြစ် သဘောနှင့် စွန့်ပစ်ခံခဲ့ရသော ခွေးကြီးတော်မိ၏ အရေပြားအနာများက တဖြည်းဖြည်း သက်သာလာခဲ့သည်။

လွန်ခဲ့သော ရက်အနည်းငယ်က ဦးမြတ်သာနှင့် ကလေးများ ရောက်လာပါသည်။ သူတို့နှင့်အတူ ပါလာသော Boxer ခွေးကြီး တော်မိ၏ အခြေအနေမှာ မမှတ်မိနိုင်လောက်အောင် ပြောင်းလဲနေသည်။ အမွေးအရောင် စိုစိုပြည်ပြည်နှင့် အနာများ လုံးဝ ကင်းရှင်းနေသည်။ အာဟာရ ပြည့်ဝစွာ စားသောက်ရသောကြောင့် ကျန်းမာပြည့်ဖြိုးနေသော ကိုယ်ခန္ဓာက Boxer ခွေးတစ်ကောင်၏ ဟန်ပန်အပြည့် ရှိနေသည်။

နွယ်နီ့ဆီမှတစ်ဆင့် စုံစမ်းလိုက်သောအခါ “တော်မိကို ထောက်ကြန့်ဘက်မှာ လွင့်ပစ်ခဲ့တယ်တဲ့ မမရေ” ဟု ပြန်ကြားသိရသဖြင့် ဦးမြတ်သာတို့ကို ယခင်ပိုင်ရှင်အကြောင်း ဘာမျှ မပြောဖြစ်တော့ပေ။ လူကို ကူးစက်နိုင်သော

ဒေါက်တာခင်စန်းမော်

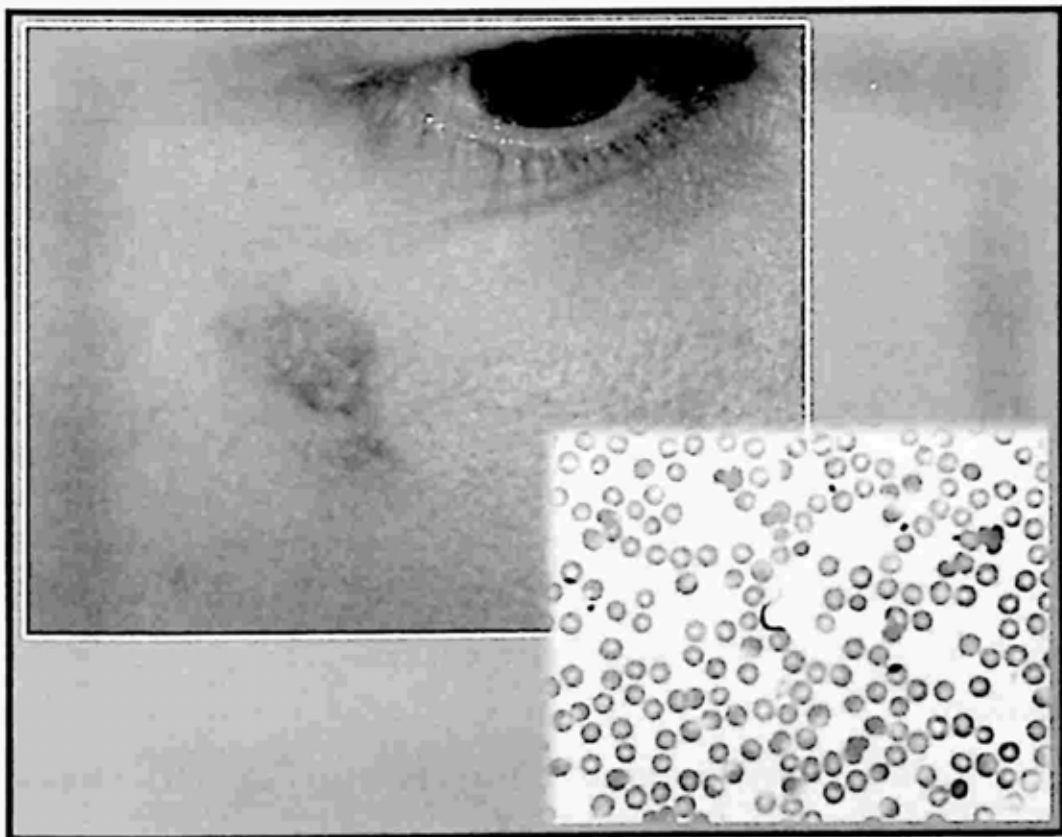
mgyoe.com

SAMPLE BOOK

ပွေးရောဂါ (*Ringworm*) ကင်းစင်သွားပြီး ဦးမြတ်သာတို့မိသားစု၏ မေတ္တာ ရိပ်အောက်တွင် ကျန်းမာ ရွှင်လန်းနေသော တော်မီ တစ်ဖြစ်လဲ 'ဖိုးတုတ်' အတွက်သာ ဝမ်းမြောက်နေမိတော့သည်။

ဒီဃာယုမဂ္ဂဇင်း၊ အောက်တိုဘာလ ၂၀၀၂ ခုနှစ်။

အိမ်ငွေတိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်တတ်သော ပရိုတိုဇိုးဝါးဇရာဂါတစ်မျိုး

**အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်တတ်သော ပရိုတိုဇိုးဝါးရောဂါတစ်မျိုး
(American Trypanosomiasis)**

ကျွန်မတို့အိမ်သို့ နယ်မှ ဆွေမျိုးများ အလည်အပတ် ရောက်ရှိနေကြပါသည်။ ဦးလေး တော်စပ်သူများအနက် ယခု အလည်လာသူ လေးလေးစိုးက ကျွန်မ အချစ်ဆုံး ဦးလေး ဖြစ်သည်။ မတွေ့တာ ကြာပြီ ဖြစ်သော ဦးလေး ဖြစ်သူနှင့် အကြောင်းအရာ ပေါင်းစုံ စကားပြောဖြစ်ကြပါသည်။

“ငါ့တူမကို လေးလေး ပြောခဲ့တာ မှတ်မိသေးလား။”

“မှတ်မိတာပေါ့ လေးလေးရဲ့၊ ကြောင် နေမကောင်းရင် ဘားပလက်နဲ့ စိပစ် ဖျော်တိုက်ရမယ် တဲ့”

“ဟား ဟား ဟား . . . ညည်းက ကောင်းကောင်းမှတ်မိသားပဲ၊ လေးလေးတို့ ငယ်ငယ်ကဆို အိမ်က ကြောင်တွေ နေမကောင်းရင် အမေက ဘားပလက်နဲ့ စိပစ် ကြိတ်တိုက်လိုက်တာပဲ၊ ခုလို တိရစ္ဆာန်ဆေးကုခန်းတွေ ဘာတွေ မရှိ ပေါင်ဗျာ”

“သမီးတို့ ကျောင်းပြီးခါစတုန်းကလည်း အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ကို ဆေးခန်း ပြတယ် ဆိုရင် လူတွေက တအံ့တဩကြီးကို ဖြစ်လို့”

“ခုတော့ တော်တော် ခေတ်မီလာပြီနော်၊ ဝမ်းသွားရင် ဓာတ်ဆားရည် ပုလင်းချိတ်တာတို့၊ တချို့ဆို ခွေးတွေ ကြောင်တွေကို လိုအပ်ရင် ဓာတ်မှန် ရိုက်တာတို့၊ သွေးစစ်တာတို့တောင် လုပ်နေကြပြီ၊ ဒါနဲ့ သွေးသွင်းတာတွေ ဘာတွေရော ရှိနေပြီလား”

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်တတ်သော ပရိုတိုဇိုးဝါးရောဂါတစ်မျိုး

“နိုင်ငံခြားမှာတော့ ရှိနေပြီ လေးလေးရဲ့၊ ခွေးတွေက အမျိုးအစားလည်း စုံတော့ မျိုးစိတ် တစ်ခုတည်းမှာတောင် သွေးအမျိုးအစား တူဖို့ သိပ်မလွယ်ဘူး”

“တိရစ္ဆာန်ရဲ့သွေးတွေ ကိုင်တွယ်ရင် ရောဂါ မကူးစက်အောင် သတိထား ပါကွယ်”

“ဟုတ်ကဲ့ပါ လေးလေးရဲ့၊ တိရစ္ဆာန်က ကူးစက်တဲ့ရောဂါ ဆိုလို့ လေးလေး ကို ရောဂါတစ်မျိုး ပြောပြရဦးမယ်”

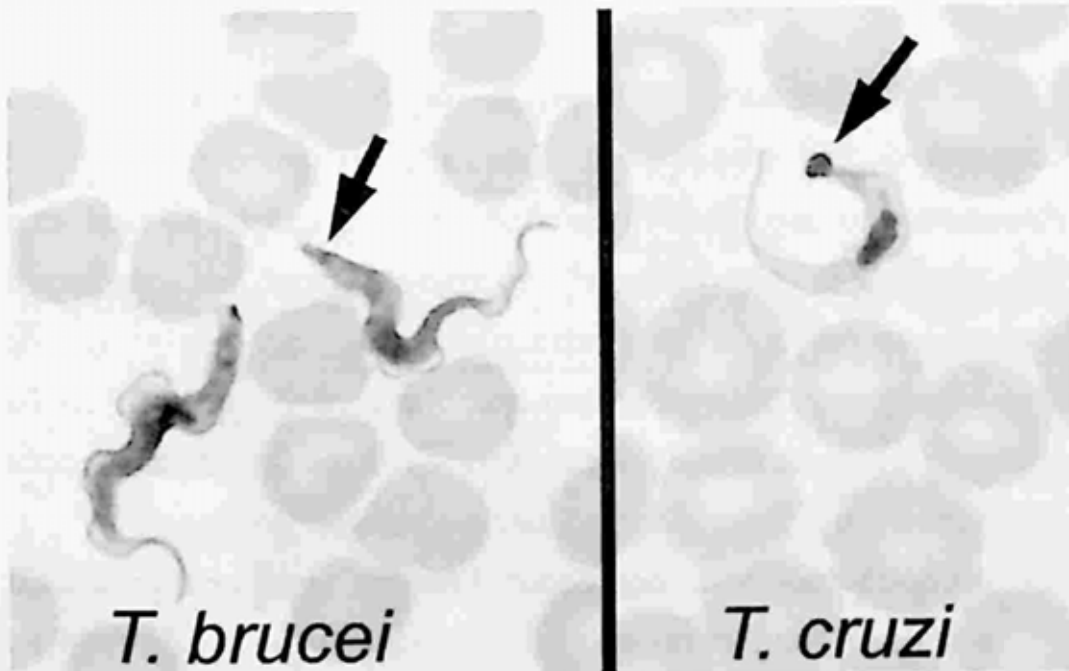
“ဟုတ်လား၊ ဘာရောဂါလဲ”

“အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ကနေ ကူးစက်တတ်တဲ့ ပရိုတိုဇိုးဝါး ရောဂါ တစ်မျိုးပါ။ *American Trypanosomiasis* လို့ ခေါ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တောင်အမေရိကတိုက် မှာပဲ တွေ့ရပါတယ်”

“တော်သေးတာပေါ့ကွယ်၊ ကဲ . . . ပြောပါဦး”

“*American Trypanosomiasis* ဆိုတာ ပရိုတိုဇိုးဝါး တစ်မျိုး ဖြစ်တဲ့ *Trypanosoma Cruzi* ကြောင့် ဖြစ်ရပါတယ်”

Trypanosoma Cruzi ရောဂါပိုးကို သယ်ဆောင်သူမှာ *Reduviid Bug* ၊ သို့မဟုတ် *Kissing Bug* ဟု ခေါ်သော သွေးစုပ်သည့် ကြမ်းပိုး ဖြစ်သည်။ ရောဂါပိုးသည် ခွေး၊ ကြောင်၊ *Racoon* ၊ *Possum* (ရှဉ့်ကဲ့သို့ သတ္တဝါ)၊ *Armadillos* (သင်းခွေချပ်ကဲ့သို့ သတ္တဝါ) စသော နို့တိုက်သတ္တဝါများကို ရောဂါ စွဲကပ်စေပါသည်။

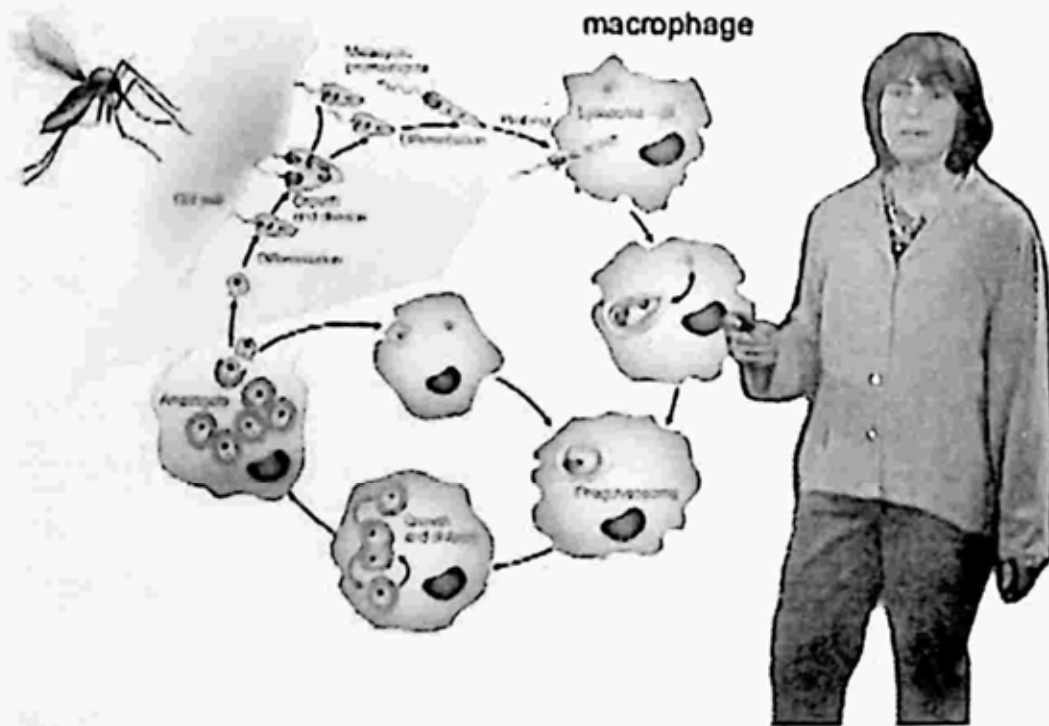
T. brucei

T. cruzi

ရောဂါပိုး၏ ဘဝစက်ဝန်းတွင် အဆင့် သုံးဆင့် ရှိပါသည်။

- ◆ *Epimastigotes* (*Kissing Bug* မှာသာ တွေ့ရသည်)၊
- ◆ *Amastigotes* (ဆဲလ်ထဲမှာသာ နေသော ပုံစံ)၊
- ◆ *Trypomastigotes* (နို့တိုက်သတ္တဝါ၏ သွေးထဲတွင် တွေ့ရသည်။)

Leishmania Life Cycle

ရောဂါပိုး သယ်ဆောင်ထားသော *Kissing Bug* က ကျောရိုးရှိ နို့တိုက် သတ္တဝါ၏ သွေးကို စုပ်နေချိန်တွင် *Epimastigotes* များက ခွေး၊ ကြောင်၊ *Raccoon* စသော သတ္တဝါတို့၏ သွေးထဲသို့ ရောက်သွားသည်။ ထိုအခါ သွေး ဖြူညှစ် ဆဲလ်များက ရောဂါပိုးများကို သဘာဝအလျောက် ဖမ်းယူလိုက်ပြီး *Amastigotes* အဖြစ် ပုံပြောင်းလိုက်သည်။ ယင်းမှ ဆဲလ်များ ကွဲထွက်ပြီး *Trypomastigotes* (*Binary Fission*) များကို သွေးထဲသို့ လွှတ်လိုက်သည်။ ထိုသွေးကို စုပ်မိသော *Kissing Bug* က ရောဂါပိုးကို ထပ်မံသယ်ဆောင်သည်။

ရောဂါကူးစက်ပုံမှာ -

- ◆ ရောဂါပိုး သယ်ဆောင်ထားသော *Kissing Bug* ကို စားမိခြင်း၊
- ◆ သွေးမှတစ်ဆင့် ကူးခြင်း၊

အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မှ ကူးစက်တတ်သော ပရိုတိုဇိုးဝါးရောဂါတစ်မျိုး

◆ ရောဂါပိုး ပါနေသော အသား သို့မဟုတ် နို့ကို စားမိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ရောဂါပိုး ဝင်ပြီး နှစ်ပတ်၊ သုံးပတ်အတွင်း ရောဂါလက္ခဏာ ပြတတ်သည်။ ခွေးမှာ ဖြစ်လျှင် နှလုံးကြွက်သားများ ထိခိုက် ပျက်စီးတတ်သည်။

ရောဂါ စွဲကပ်ခြင်းခံရသော တိရစ္ဆာန်တွင် လှုပ်ရှားပြေးလွှားမှုကို ခံနိုင်ရည် မရှိခြင်း၊ အားနည်းခြင်း၊ နှလုံးကြွက်သားများ ရောင်ခြင်း၊ နှလုံးထိခိုက်ခြင်း၊ သွေးအားနည်းခြင်း၊ နှလုံးခုန်နှုန်း မြန်ခြင်း၊ အသည်းကြီးခြင်း၊ ဝမ်းဗိုက်ဖောင်းခြင်း စသော ရောဂါလက္ခဏာများကို တွေ့ရမည်။

“လူကို ဘယ်လို ကူးတာလဲ တူမရဲ့”

“ရောဂါပိုး ရှိနေတဲ့ ခွေးရဲ့သွေးက တစ်ဆင့် လူကို ကူးစက်တတ်တယ်လေးလေးရဲ့”

“ဒါဆို ခွေးတွေ ရောဂါ မရအောင် ဘယ်လို ကာကွယ်မလဲ”

“လူတို့နိုင်ငံမှာက ခွေးတွေကို သားကောင် ရှာဖွေ ဖမ်းဆီးခိုင်းတတ်တယ်၊ အမဲလိုက်ခိုင်းတယ်ပေါ့ လေးလေးရယ်၊ ရောဂါပိုး ရှိနေတဲ့ သားကောင်ရဲ့ အသားကို စားမိရင်လည်း ခွေးတွေမှာ ရောဂါ ရတတ်တယ်၊ ဒါကြောင့် ခွေး၊ ကြောင်တွေကို အသားစိမ်းတွေ မစားမိအောင် တားဆီးရတာပေါ့”

“နောက်ထပ် ဘာတွေ လုပ်ရဦးမလဲ”

“*Kissing Bug* တွေဟာ ရောဂါပိုး သယ်ဆောင်သူတွေ ဖြစ်လို့ *Kissing Bug* နှိမ်နင်းရေး လုပ်ရမယ်လေ”

“လူအချင်းချင်း ကူးတတ်သေးလား သမီး”

“ရောဂါပိုး ရှိတဲ့ ခွေးရဲ့သွေးက တစ်ဆင့် လူကို ကူးသလို ရောဂါပိုး ရှိနေတဲ့ လူရဲ့ သွေးက တစ်ဆင့် လူအချင်းချင်း ကူးတတ်ပါတယ် လေးလေး”

“အဲဒီတော့ . . .”

“အဲဒီတော့ လူအချင်းချင်း သွေးကတစ်ဆင့် ရောဂါ မကူးအောင် *Trypanosomiasis* ဖြစ်တတ်တဲ့ ဒေသက လူတွေ သွေးလှူမယ် ဆိုရင် သွေးထဲမှာ ရောဂါပိုး ရှိ မရှိ စစ်ဆေးရပါမယ်”

ဒေါက်တာခင်စန်းမော်

mgyoe.com

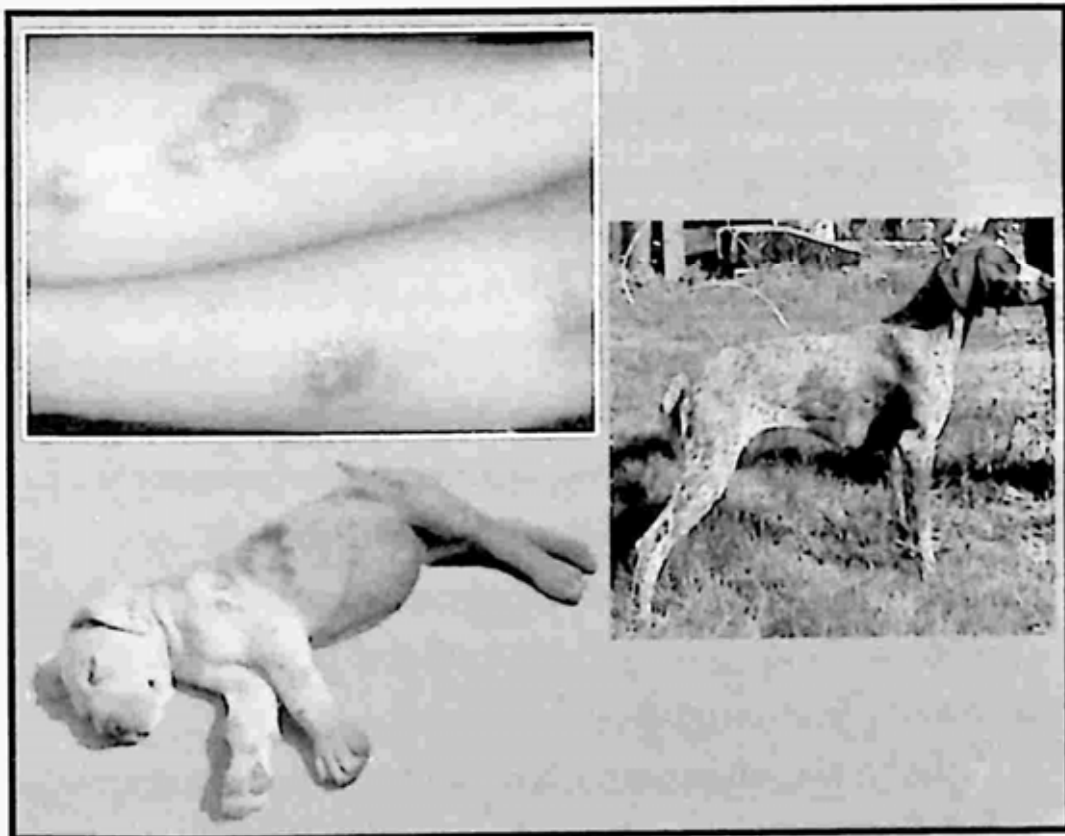
SAMPLE BOOK

“ငါတူမ ပြောပြတာ နားထောင်ပြီးသွားပြီ၊ လေးလေးတို့ကို ရွှေတိဂုံဘုရား
လိုက်ပို့ပေးမယ် ဆို၊ သွားကြရအောင်”

“ဟုတ်ကဲ့ပါ လေးလေး”

ဒီဃာယုမဂ္ဂစင်း၊ ဇူလိုင်လ ၂၀၀၇ ခုနှစ်။

Zoonosis စကားပိုင်း

Zoonosis စကားပိုင်း

တက္ကသိုလ်မှာ အတူတွဲခဲ့သည့် သူငယ်ချင်းတစ်သိုက် စုမိကြသည့် အခါတိုင်း စကားလက်ဆုံ ပြောမကုန်နိုင်ကြပါ။ နှင်းနှင်း၊ အိသူနှင့် မြမာလာတို့မှာ အိမ်ထောင်သည်များ ဖြစ်ကြပြီး သော်တာ၊ မွန်မွန်နှင့် ခင်ကြည်စင်တို့မှာ အပျိုကြီးများ ဖြစ်ကြသည်။ အိမ်ထောင်သည်များက အိမ်ထောင်မှုကိစ္စနှင့် မအားလပ်ကြသလို လူလွတ်များကလည်း အလုပ်ကိုယ်စီနှင့်မို့ ဆုံရန် မလွယ်ကူကြပေ။ ယခုမှ မွန်မွန်မင်္ဂလာပွဲကိစ္စအတွက် သူငယ်ချင်းများနှင့် တိုင်ပင်လိုသည် ဆို၍ မွန်မွန်အိမ်မှာ စုဝေးမိကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မိန်းကလေးချည်း သီးသန့် ရှိနေခြင်းကြောင့် ပြောကြသည့် အကြောင်းအရာများကလည်း စုံလင်လှပေသည်။ မွန်မွန်မင်္ဂလာကိစ္စ တိုင်ပင်ကြရင်း မာလာက လှမ်းပြောလိုက်သည်။

“ဟဲ့ . . . နှင်းနှင်း တော်တော် ဝလာပါလား၊ ကလေးတစ်ယောက် ယူပြီး တာနဲ့ ဝိုက်ခေါက်တွေ ထွက်၊ ကုပ်ပိုးတွေ တက်နဲ့၊ ထိန်းဦးလေဟာ၊ တော်ကြာ ကိုမင်းမောင်ကြီးက ပစ်သွားဦးမယ်”

“ပစ်ရင်လည်း ပစ်ပါစေတော့ မာလာရယ် . . ငါ့မှာ ဒီဆေးတစ်မျိုးပဲ တည့်တာ”

“ဟင် . . . ဘာဆေးတစ်မျိုးလဲ”

“အပျိုကြီးတွေရှေ့မှာ ပြောရမှာလား”

“အို . . . တို့အားလုံး *Medical Field* က လူတွေပဲ၊ ပြောလို့ ရပါတယ်”

“ကိုယ်ဝန်တားဆေးကို ပြောတာ၊ ငါ့မှာ ဒီသောက်ဆေး တစ်မျိုးပဲ တည့်လို့ ဝတဲ့ဒဏ် ခံပြီး သားဆက်ခြားထားရတာ”

“ဪ . . ဘာများလဲလို့၊ နင်က မိသားစု စီမံကိန်းပေါ့လေ၊ တားဆေး
တွေက အစုံ ရှိတာပဲ၊ ထိုးဆေးရော မသုံးဘူးလား။”

“အရင်က *Depo* ထိုးဖူးပါတယ်၊ ဆေးထိုးပြီး နောက်ရက်တွေမှာ မနက်
တိုင်း *Morning Sickness* ရပြီး ပျို့တယ်၊ အန်တယ်၊ ခေါင်းကိုက်တယ်၊ နေ
တိုင်း လူမမာကြီးလို အိပ်ရာထဲက မထနိုင်ဘူး၊ နောက်ထပ် နှစ်ခါ၊ သုံးခါ
ထိုးတော့လည်း ဒီအတိုင်းပဲ၊ ဒါနဲ့ ဆရာဝန်က ငါ့ကို သောက်ဆေး ပြောင်းစား
ခိုင်းတယ်၊ ကုမ္ပဏီ အမျိုးမျိုးက တားဆေး အမျိုးမျိုး ရှိပေမဲ့ ငါနဲ့ တည့်တဲ့
ဆေး တစ်မျိုးကိုပဲ မှန်မှန် စားရတာပေါ့၊ တည့်ပြန်တော့လည်း တစ်ရှိန်ထိုး ဝ
လာလိုက်တာ၊ နင်တို့ မြင်တဲ့အတိုင်းပဲကွာ၊ ဒါတောင်မှ အိမ်မှုကိစ္စရော၊ ကလေး
ကိစ္စရော၊ ယောက်ျားရဲ့ စီးပွားရေး အလုပ်မှာပါ မနေမနား ကူလုပ်နေလို့၊
စားလိုက်အိပ်လိုက်သာ နေရရင် ဒီထက်တောင် ဝဦးမယ်၊ အိသူကရော ဆေး
ထိုးထားတာလား။”

“အေးကွဲ့၊ အိသူ သမီးလေး မွေးပြီးစက နှင်းနှင်းလို သောက်ဆေး သောက်
ပါသေးတယ်၊ သူက အချိန်မှန်မှန် မမေ့မလျော့ သောက်ရတာ ဆိုတော့ အိသူ
က မေ့တတ်တာနဲ့ ရက်တွေ ကျော်ကုန်ရော၊ ကိုယ် သောက်တာ မသေချာတုန်း
ကိုယ်ဝန်ရသွားရင် ကလေးကို ထိခိုက်မှာ စိုးလို့လေ၊ ဆေးပဲ ထိုးထားလိုက်တော့
တယ်၊ အိသူလည်း ဝတာပါပဲ။”

မာလာက ကျောက်ကျောတစ်တုံး ခပ်စားရင်း ပြောလိုက်သည်။

“ဘယ်ဆေးမဆို ဘေးထွက် ဆိုးကျိုး(*side effect*)ကတော့ အနည်းနဲ့
အများ ရှိတာပဲနော်၊ ကြည်စင်တို့လို အပျိုကြီးတွေပဲ အေးတယ်။”

“အပျိုကြီးတွေမှာလည်း အပျိုကြီးရဲ့ဒုက္ခတွေ ရှိတတ်ပါတယ်၊ တို့ထက်
သုံးတန်းလောက် ငယ်တဲ့ မိမိ ဆိုရင် ရင်သားမှာ အကျိတ် ဖြစ်လို့ ခွဲလိုက်ရ
သေးတယ်၊ ကြည်စင်အစ်မဝမ်းကွဲ ကထိက အပျိုကြီး ဆိုရင်လည်း အလုပ်တွေ
များပြီး သူ့ကိုယ်သူ သတိမထားမိဘူး၊ ဆီးစပ်မှာ အောင့်တယ်၊ အောင့်တယ်
ဆိုလို့ သူ့မေမေ(တို့ကြီးကြီး)က စမ်းကြည့်တော့ သားအိမ်နေရာမှာ လက်သီး
ဆုပ်လောက် အလုံးကြီး နှစ်လုံး စမ်းမိတယ်၊ ဘာပြောကောင်းမလဲ၊ အိုဂျီဆီ
အမြန်ဆုံး ပြေးပြုပြီး ခွဲစိတ် ကုသလိုက်ရတယ်။”

“ဟုတ်တယ် . . ဟုတ်တယ်၊ သော်တာ့သူငယ်ချင်း တိုးရစ်ဂိုက်တစ်ယောက်
သားအိမ်မှာ *Myoma* ဖြစ်တာ အိုဂျီနဲ့ ပြရတယ်၊ သော်တာ အဖော်လိုက်သွား
ဖူးတယ်၊ အိုဂျီမမက သူတို့နဲ့ ဆွေမျိုးလို ခင်တဲ့သူ ဖြစ်နေတော့ သူ့ကို မေး

တယ်၊ ဒီအသက် ဒီအရွယ် ရောက်နေပြီ ဆိုတော့ ယောက်ျား မယူတော့ဘူး မဟုတ်လား၊ တစ်ခါတည်း ဖြတ်ထုတ်လိုက်ရမလားတဲ့၊ သူငယ်ချင်းက သူ့ကို စနေမှန်း မသိဘူး၊ အကြာကြီး ငိုငိုပြီး တွေးနေသေးတယ်၊ ပြီးတော့မှ မမ ရယ် ရောဂါ အခြေအနေပေါ်မှာ မူတည်ပြီး အဆင်ပြေအောင်သာ ခွဲပေးပါ၊ ယောက်ျား မယူတော့ဘူးလို့လည်း မပြောနိုင်ပါဘူး၊ ရောဂါ ကျန်နေခဲ့မှာလည်း စိုးရိမ်ပါတယ်လို့ သူက ပြောတော့ အိုဂျီမမက ရယ်ရော၊ အမှန်ကတော့ လူနာ ရဲ့ ရောဂါအခြေအနေပေါ် မူတည်ပြီး အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးကြ တာချည်းပါပဲ၊ ဒီနေရာမှာ နင်တို့လို အိမ်ထောင်သည်တွေဆို ဘာအရေးလဲ၊ ကလေးလည်း ရပြီးပြီ ဆိုရင် သားကြောဖြတ်ဖြတ်၊ သားအိမ်ဖြတ်ဖြတ် ရောဂါ ရှိနေတဲ့ အရာတွေ စင်သွားအောင် ကြိုက်တာ ဖြတ်ပါလို့ ပြောအားရှိတာပေါ့”

“ဒါဆို အပျိုကြီးဘဝရဲ့ ဆိုးကျိုးတွေကို သိသွားလို့ စဉ်းစားတော့မယ်ပေါ့”

နှင်းနှင်းစကားကြောင့် သော်တော့ခမျာ ဘာပြန်ပြောရမှန်း မသိ ဖြစ်သွား သဖြင့် အားလုံး ဝိုင်းရယ်မိကြသည်။

“အိမ်ထောင်ကျပြီးသား တို့သုံးယောက်ထဲမှာ မာလာကတော့ မော်ဒယ်လ် လေးလို သွယ်သွယ်လေး”

“အမယ်လေး . . မထင်ပါနဲ့ အိသူရယ်၊ မာလာက ပုံမှန် မဟုတ်တဲ့ ရိဖြူ တွေ ဆင်းလို့ ဆေးထိုး၊ ဆေးစား၊ ဆေးထည့်နဲ့ တော်တော် ကုလိုက်ရသေးတယ်၊ ဒါကြောင့် ပိန်သွားတာ၊ ဆရာဝန်က သားဆက်ခြားဖို့ လောလောဆယ် အမျိုး သားဘက်ကပဲ သုံးခိုင်းထားသေးတယ်”

“သေသေချာချာ ဂရုစိုက် မာလာ၊ တို့ထက် အတန်း သုံးတန်း ကြီးတဲ့ မဝေတစ်ယောက် ရိဖြူ ရိနီတွေ ဆင်းရာက သားအိမ်လည်တံကင်ဆာနဲ့ ခဏ ခဏ ဆေးရုံတက်ရတယ်၊ နောက်တော့ ဖြတ်ထုတ်ပစ်ရတယ်လို့ ကြားတယ်”

မွန်မွန်က လက်ဖက်သုပ်ပန်းကန်ထဲသို့ မြေပဲဆံနှင့် ပုစွန်ခြောက် ထပ် ဖြည့်နေရာမှ -

“အဖြူဆင်းတဲ့ရောဂါဆိုလို့ ပြောရဦးမယ်၊ အဲဒါ အမျိုးသမီး အတော်များ များမှာ ဖြစ်တတ်ကြတယ်နော်၊ မွန်မွန်က ဆေးခန်းနဲ့ ဆေးဆိုင် တွဲဖွင့်ထားတော့ တချို့မိန်းကလေးတွေ တိုးတိုးတိတ်တိတ် ကပ်ပြီး မေးတတ်ကြတယ်၊ အဖြူတွေ ဆင်းနေလို့ ဘာဆေး သောက်ရမလဲတဲ့၊ မွန်က ဆရာဝန် သွားပြပါလို့ ညွှန်လိုက် တယ်၊ ကျွန်မက တိရစ္ဆာန်ဆေးကု ဆရာဝန်ပါလို့လည်း ပြောရသေးတယ်”

“အဖြူဆင်းတာ မှုမှန်နဲ့ မှုမမှန် ဆိုပြီး ရှိတယ်၊ မှုမမှန် ရိဖြူ ဆင်းတဲ့ အကြောင်းတွေက ဘက်တီးရီးယားကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်တယ်၊ ဗိုင်းရပ်စ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်တယ်၊ မှုကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်တယ်၊ အဓိကကတော့ သန့်ရှင်းမှု ပေါ့ကွယ်”

“အဲဒါ ကူးတတ်သလား မာလာ”

“အိမ်ထောင်သည် အမျိုးသမီးတွေကျတော့ အိမ်ထောင်ဖက်က တစ်ဆင့် ကူးစက်တာလည်း ဖြစ်နိုင်တယ်၊ အပြန်အလှန်လည်း ကူးနိုင်တယ်၊ ကာလသား ရောဂါပိုး တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် ဆိုရင် နှစ်ယောက်စလုံး ဆေးကုသမှု ခံယူရတယ်”

“မွန်မွန်ဆီမှာ လာမေးတာ အပျိုတွေလည်း ပါတယ် မာလာရဲ့”

“မာလာတို့ သွားပြတဲ့ ဆရာဝန်ကြီးက ရှင်းပြတာကို ပြန်ပြောရရင် ဘတ်စ် ကားပေါ်မှာ ရောဂါ ရှိတဲ့ အမျိုးသမီး ထိုင်သွားတဲ့ နေရာကို ထိုင်မိရင်လည်း ကူးစက်နိုင်တာပဲ၊ ဈေးအိမ်သာလို နေရာမှာ ရောဂါရှိတဲ့ အမျိုးသမီး တက်သွား တဲ့ အိမ်သာကို တက်မိရင်လည်း ကူးနိုင်တယ်တဲ့၊ အပျို အများစုကတော့ ဒီ ရောဂါ ဖြစ်ရင် ရှက်ကြောက်ပြီး လက်လှမ်းမီရာ ဆေးမြီးတိုတွေနဲ့ ကုတတ်ကြ တယ်၊ ခုနက မွန် ပြောသလို ဆေးတွေ လျှောက်မေးပြီး ကိုယ့်သဘောနဲ့ကိုယ် ကုရင် အနာတခြား ဆေးတခြား ဖြစ်နိုင်တာပေါ့”

“အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းက ဆရာဝန်ကို ပြသပြီး တိကျတဲ့ ကုသမှု ခံယူ ဖို့ပဲနော်”

အားလုံး ပြောသမျှကို ငြိမ်ပြီးနားထောင်နေသော ခင်ကြည်စင်က ယခုမှ စကားစသည်။ ခင်ကြည်စင်သည် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုပညာ ဘွဲ့ရပြီးသည့် အချိန် မှ စ၍ အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန် ဆေးကုခန်း ဖွင့်လှစ်ပြီး ထိုအလုပ်ကိုသာ တစိုက် မတ်မတ် လုပ်လာခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ခွဲစိတ်ကုသမှုများကို အလွန်ဝါသနာပါသူ တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

“လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်နှစ်လောက်ကပေါ့၊ အဲဒီရက်တွေတုန်းက ဆက်တိုက် ဆို သလို ခွဲစိတ် ကုသပေးရတာတွေ များတယ်၊ ကြောင်တွေ လာရင်လည်း သားအိမ်ရောင်(Metritis) ဖြစ်ပြီး ပြည်ရည်(Pus Discharge)တွေ ကျတာ ချည်းပဲ၊ ခွေးတွေကလည်း သားလျှောဖြစ်ပြီး အမတန်ဆာက အရည်ကျတဲ့ ရောဂါမျိုးပေါ့၊ တချို့က ကလေးအသေတွေ ဖြစ်နေလို့ ခွဲထုတ်ရတာတွေ၊ မကြာခဏ သားလျှောလို့ သားကြော လာဖြတ်တာတွေ ဆက်တိုက် ကြုံနေ ရင်း ကြည်စင်မှာ အဖြူတွေ ဆင်းလာပါရော”

“ဟယ် . . . *Brucellosis* များလားကွယ်”

ခွေးများကို ရောဂါကျရောက်စေနိုင်သော *Brucella* ဘက်တီးရီးယားမှာ *Brucella Canis* ဖြစ်သည်။ ၎င်းမှာ လူကို ကူးစက်နိုင်သော ဘက်တီးရီးယား တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

ခွေးများတွင် *Brucella* ရောဂါ ဝင်လျှင် ရောဂါလက္ခဏာ တစ်စုံတစ်ရာ မပြဘဲ သန္ဓေရင့်ကာလတွင် သားလျှောခြင်း၊ ကလေးအသေ မွေးခြင်းနှင့် မျိုး မအောင်ခြင်းတို့ ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထပ်ကာထပ်ကာ သားလျှောခြင်း ဖြစ်တတ် ပြီး သားအိမ်လမ်းကြောင်းမှ အရည်များ ကျဆင်းနေတတ်သည်။ သားလျှော သည့် ကလေးအသေများ၊ သွေး၊ နို့ရည်၊ ဆီး၊ မ အင်္ဂါမှ ကျသည့် အရည်များ၊ ခွေးထီး၏ သုက်ရည်များအတွင်းမှာ ဘက်တီးရီးယားများ ပါနေတတ်ပြီး တခြား ခွေးများကို အလွယ်တကူ ကူးစက်တတ်ကြောင်း သူတို့အားလုံး အမှတ်ရလိုက် ကြသည်။

“ဆက်ပြောပါဦး ကြည်စင်ရယ် . . . ဘာတွေ ဆက်ဖြစ်သေးလဲ”

“တို့တော့ ခွေးတွေ၊ ကြောင်တွေဆီက ရောဂါ ကူးပါပြီ ဆိုပြီး ဆရာဝန် ပြရမှာလည်း ရှက်နေတော့တယ်၊ နှစ်ပတ်လောက် ကြာတော့ အဖျားတွေ ဟက် ပြီး တုန်ချမ်းလာတယ်၊ အစာလည်း မစားနိုင်၊ လမ်းလည်း မလျှောက်နိုင်ဘူး၊ အဖျား အရမ်းကြီးလို့ မေမေတို့က ဆေးရုံတင်လိုက်ကြတယ်၊ ပထမတော့ ငှက်

ဖျားလား၊ တုပ်ကွေးလား၊ တိုက်ဖျိုက်လားလို့ အိမ်က ထင်ကြတယ်၊ တို့ စိတ်ထဲမှာ တော့ ဒါဟာ *Zoonosis* လို့ စွဲနေတော့တယ်”

“အော်ပရေးရှင်းတွေ လုပ်တုန်းက လက်အိတ် မသုံးလို့လား ကြည်စင်ရယ်” ဟု သော်တာက မေးလိုက်၏။

“သုံးပါတယ်၊ အဲဒီရက် ပိုင်းမှာ မျိုးပွားခြင်းဆိုင်ရာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ရောဂါတွေ ချည်း ဆက်တိုက် ဖြစ်နေလို့

Zoonosis စကားပိုင်း

သတိလည်းထားတယ်။ ဆရာဝန်တွေက တို့ကို စမ်းသပ်တော့ ဖွင့်မပြောဘဲ နေမလို့ ကိုယ်က အပျိုလည်း ဖြစ်တယ်။ ဆရာဝန်လည်း ဖြစ်တယ်။ တိရစ္ဆာန်က လူကို ကူးစက်နိုင်တဲ့ ရောဂါတွေ အကြောင်းလည်း သိထားတယ်။ ကြိုတင် ကာကွယ်တဲ့ အနေနဲ့ လက်တွေ့ရော၊ ခန္ဓာကိုယ် အောက်ပိုင်းကိုပါ ပိုးသတ်ဆေး တွေနဲ့ ဆေးကြောသေးတယ်။ ဒီကြားထဲက ရောဂါ ဖြစ်တာ ဆိုပြီး တအားရှက် မိတယ်။ နောက်တော့မှ ကိုယ့်စိတ် ကိုယ် တင်းပြီး လျှို့ဝှက်ချက်ကြီး တစ်ခုကို ဖွင့်ပြောရသလိုမျိုး ရာဇဝင် ခင်းပြလိုက်တယ်။ မျိုးစုံစစ်ဆေးကြည့်ပြီး အဖြေ ထွက်လာတော့ လေးဖက်နာအဖျား(*Rheumatic Fever*) တဲ့လေ”

“ဟယ် . . . တော်သေးတာပေါ့နော်၊ ဒါထက် ကြည်စင်က လေးဖက်နာ လက္ခဏာတွေ မပြလို့လား”

“အဆစ်တွေ နာတာနဲ့ ရင်ထဲက အောင့်နေတာကို သာမန် ပင်ပန်းတာ ပဲလို့ ထင်နေတာလေ၊ အနီးကပ် ဖြစ်တာကိုပဲ စိတ်က စွဲပြီး ပြောမိတယ်”

“ဒါဆို ဘာဖြစ်လို့ အဖြူတွေ ဆင်းတာတဲ့လဲ”

“ကြည်စင်က *Zoonosis* ဖြစ်မှာ ကြောက်ပြီး *Antiseptic* အပြင်းစားတွေ နဲ့ အတွင်းဘက်ကို တအားဆေးတော့ အတွင်းဘက် နံရံတွေမှာ ဒဏ်ရာရသွား ပြီး မှို(*Fungus Infection*) ဝင်သွားတာတဲ့၊ မှန်ကန်တဲ့ကုသမှု ခံယူရမှ ကောင်း သွားတော့တယ်”

“ဟောတော့ . . . ဖြစ်မှ ဖြစ်ရလေ၊ အစိုးရိမ်ကြီးတာ မကောင်းဘူး ပေါ့နော်”

နှင်းနှင်းက ခုမှ စိတ်သက်သာရာ ရသွားသလို ပြောလိုက်သည်။

“*Brucella* က သိပ်ကြီးတော့ လူကို ဒုက္ခပေးဘူး မဟုတ်လား ကြည်စင်” အိသူက ဆက်မေးလိုက်ပြန်သည်။

“*Brucella* ဘက်တီးရီးယား လူကို ကူးစက်ရင် ခေါင်းကိုက်မယ်၊ မော ပန်းလွယ်မယ်၊ အကျိတ်တွေ ကြီးလာတတ်တယ်၊ အဖျား နည်းနည်း ရှိ တတ်တယ်”

“ဒါဆို အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ပိုင်ရှင်တွေရော ကူးနိုင်တာပေါ့”

“တကယ်တမ်း လက်တွေ့မှာတော့ ကိုင်တွယ်နေရတဲ့ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် ပိုင်ရှင်တွေမှာလည်း ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ကူးစက်မှု မတွေ့ရပါဘူးလို့ မှတ်တမ်းတွေ မှာ ပြောထားတယ်။ *Brucellosis* ဖြစ်တဲ့ ခွေးကို တခြားခွေးတွေဆီ ရောဂါ